

Nr 197.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående åtgärder i avseende å vissa egnahemsföretag i Malmöhus län; given Stockholms slott den 11 mars 1932.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

B. v. Stockenström.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1932.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet von Stockenström, anför:

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkten 108, föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde vara riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1932/1933 till hjälpåtgärder åt vissa egnahemsläntagare m. m. ett extra reservationsanslag av 600,000 kronor. Under sagda punkt i huvudtiteln framhöll jag, bland annat, att utredning påginge och förslag införsäntades rörande vissa egnahemsförhållanden inom Malmöhus län.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom proposition den 26 februari 1932, nr 149, angående hjälpatgärder åt vissa egnahemslåntagare föreslagit riksdagen, jämte annat, att för utlämnande av stödlån åt egnahemslåntagare för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 550,000 kronor. I statsrådsprotokollet vid sagda propositions avlåtande uttalade jag, bland annat, att av förenämnda under punkt 108 i nionde huvudtiteln beräknade anslag ett belopp av 50,000 kronor komme att återstå, vilket belopp borde, på sätt jag framdeles ämnade föreslå, användas för ordnandet av vissa egnahemsförhållanden i Malmöhus län.

Jag anhåller nu att få underställa Kungl. Maj:t berörda fråga om egnahemsförhållandena inom Malmöhus län.

Uppkomsten
av vissa
egnahems-
företag i
Malmöhus
län.

I avseende å de egnahemsföretag inom sagda län, vilka nu påkalla särskild uppmärksamhet, må till en början erinras om följande.

Under åren 1925, 1926 och 1927 förekom i Malmöhus län en omfattande och livlig styckningsverksamhet, bedriven av två enskilda jordstykare var för sig. Dessa köpte egendomar, uppdelade dem i egnahemslotter för jordbruksändamål och sålde lotterna, vilka i regel voro obebyggda, till mindre bemedlade personer. Malmöhus läns hushållningssällskap beviljade i anslutning till lottförsäljningarna egnahemslån och premielån samt i vissa fall även nyodlingslån, gödselvårdslån och täckdikningslån. På jämförelsevis kort tid utlämnades för ifrågavarande egnahemsföretag ett stort antal egnahemslån, ungefär 150.

Under hösten 1928 och tiden närmast därefter företog *statens egnahemsstyrelse* å ort och ställe en ingående undersökning rörande berörda egnahemsföretag. Därav framgick, enligt styrelsens mening, att i vissa fall redan vid egnahemmens planläggning stora fel begåtts. Sålunda hade vissa egnahem utlagts å för ändamålet olämplig jord, varjämte tillräcklig hänsyn ej städe tagits till låntagarnas personliga förutsättningar att genomföra företagen. Såväl egnahemslån som nyodlings-, gödselvårds- och täckdikningslån hade i allmänhet i sin helhet av hushållningssällskapet utbetalats i förskott till jordsäljarna, vilka erhållit fullmakt av köparna att lyfta beloppet. Säljarna hade i stor utsträckning dels ombesörjt och finansierat lotternas bebyggande samt inventariers anskaffande o. d., dels ock för låntagarna inbetalt förfallna räntor å av hushållningssällskapet beviljade lån. Härigenom hade egnahemsinnehavarna kommit i skuld till jordsäljarna med i vissa fall betydande belopp. Nyss angivna förhållande hade enligt egnahemsstyrelsens mening även medfört, att hushållningssällskapet ej kommit att stå i någon närmare kontakt med dessa egnahemslåntagare.

Vid egnahemsstyrelsens undersökning hösten 1928 bemärktes, bland annat, att lägenheterna i huvudsak voro färdigbyggda men att föreskrivna och erforderliga odlings- och dikningsarbeten voro mycket ofullständigt och bristfälligt planlagda och endast i ett fåtal fall i nämnvärd grad utförda. Lagfarter och in-teckningsförhållanden voro i många fall även oordnade. En del lägenheter hade redan då bytt ägare flera gånger. Ej så få exekutiva försäljningar hade förekommit. Vissa lägenheter fann egnahemsstyrelsen öde, och många egnahemsinnehavare hade betydande svårigheter att reda sig.

I denna situation sökte egnahemsstyrelsen vidtaga åtgärder i syfte att

fa radande missförhållanden tillrättalagda. Utredning företogs om varje särskild egnahemslägenhet, därvid bland annat lägenheterna värderades och innehavarnas olika skulder upptecknades. I anslutning härtill fördes av styrelsen underhandlingar med hushållningssällskapet och jordsäljarna i syfte att få till stånd reglering av låntagarnas skulder. Dylig reglering blev under 1929 genomförd på i huvudsak det sätt, att hushållningssällskapet av egna medel från jordsäljarna inlöste inteckningar och andra fordringar hos låntagarna till reducerade belopp. Genom regleringen, som omfattade 102 låntagare, nedbringades dessas sammanlagda skulder från 1,793,940 kronor till 1,551,297 kronor eller med i runt tal 243,000 kronor. Vidare medgav hushållningssällskapet på förslag av egnahemsstyrelsen, att låntagarnas genom regleringen till sällskapet överflyttade skuld skulle erhållas som lån med en amorteringstid av 20 år och en förräntning av 5 procent. Genom skuldregleringen blevo egnahemsinnehavarna frigjorda från ekonomiskt beroende av de båda jordsäljarna och fingo sina reglerade skulder samlade på en hand, nämligen hos hushållningssällskapet. I samband med regleringen anhöll egnahemsstyrelsen, att hushållningssällskapet eller dess egnahemsnämnd ville anställa en kompetent person med uppgift att genom ofta återkommande besök å lägenheterna utöva tillsyn över dessas skötsel och framför allt lämna egnahemsinnehavarna råd och vägledande hjälp. Därjämte framhölls såsom önskvärt, att vissa låntagare, som förvärvat lägenheter utan odlad jord, måtte, för att snarast kunna igångsätta odlings- och betesförbättringsarbeten, förhjälpas att komma i åtnjutande av härför tillgängliga statsbidrag. Slutligen uttalade egnahemsstyrelsen önskvärdheten av, att egnahemsnämndens inkasseringar av förfallna annuiteter ordnades på ett för låntagarna så förmånligt sätt som möjligt.

Under hösten 1930 företog egnahemsstyrelsen ånyo inspektion av ifrågavarande lägenheter, därvid det visade sig, att ett 20-tal lägenheter stodo öde, att 17 lägenhetsinnehavare voro lagsökta på grund av uraktlåtna betalningar samt att av de övriga kvarvarande egnahemsinnehavarna 20—30 häftade i större eller mindre skuld till hushållningssällskapet för förfallna räntor och annuiteter. Å många av de lägenheter, som voro öde eller föremål för exekutiva åtgärder, befanns jorden i mer eller mindre vanhävdad skick, medan åbyggnaderna med få undantag syntes vara bra samt rätt väl bibehållna.

Den 29 maj 1931 besvarade jag i riksdagens andra kammare en av dess ledamot herr Jönsson i Revinge till mig framställd interpellation i ämnet. Efter att hava redogjort för berörda egnahemsföretags uppkomst samt för viss i ärendet verkställd utredning, anförde jag följande.

»För egen del finner jag utredningen hava ådagalagt, att den ifrågavarande egnahemsstycknings- och laneverksamheten i Malmöhus län i flera hänseenden måste anses anmärkningsvärd och ej utförd med den omtänksamhet, som jordbruksnybildning att mindre bemedlade kräver. Laneförmedlaren synes i detta fall icke hava ägnat tillräcklig uppmärksamhet åt sådana vid egnahemsverksamheten grundläggande angelägenheter som att för ändamålet fullt lämplig jord toges i anspråk samt att låntagarna äga erforderliga förutsättningar för företagets genomförande. Da det här gällt stora styckningsföretag, tillkomna i affärssyfte av enskilda personer, borde laneförmedlaren haft särskild anledning att med noggrannhet aktgiva på företagets art, planläggning och genomförande.

Interpellations-svar i riksdagens andra kammare våren 1931.

Resultatet av berörda egnahemsföretag har också — att döma av utredningen och andra för mig tillgängliga uppgifter — blivit i stort sett otillfredsställande. Att enstaka egnahemsföretag här och var misslyckas kan tyvärr ej undvikas, men att ett stort antal omfattande styckningar inom ett och samma område, tillkomna på kort tid, lämnar sådant resultat, som här varit fallet, hör lyckligtvis till undantagen. Trots de genom egnahemsstyrelsens ingripande vidtagna åtgärderna, vilka bland annat inneburit viss nedskrivning av låntagarnas skulder och dessas samlande på en hand hos låneförmedlaren, synas svårigheterna för låntagarna ej hava bragts ur världen.

Beträffande det i låntagarnas skrivelse och i interpellationen framförda kravet på ny undersökning och statlig hjälp anser jag, att förhållandena i detta fall äro av beskaffenhet att påkalla särskild uppmärksamhet, och finner jag, att frågan bör upptagas i samband med den av riksdagen nyligen begärda utredningen, i vad mån och på vad sätt en statlig hjälpaktion för vissa egnahemslåntagare kunde anses erforderlig. Jag har för avsikt att snarast hos Kungl. Maj:t hemställa om dylik utrednings igångsättande. Därvid synes givetvis alldeles särskild uppmärksamhet böra ägnas åt förhållandena på ifrågavarande egnahem i Malmöhus län.»

Särskild utredning i ämnet igångsattes.

Emellertid hade riksdagen i skrivelse den 22 maj 1931, nr 280, anhållit om utredning och förslag i avseende å frågan om en statlig hjälpaktion för vissa egnahemslåntagare. Den 12 juni 1931 anmälde jag för Kungl. Maj:t nämnda riksdagsskrivelse ävensom vissa till jordbruksdepartementet inkomna framställningar i ämnet, berörande bland annat frågan om egnahemsförhållandena i Malmöhus län. Därvid beslöt Kungl. Maj:t uppdraga åt statens egnahemsstyrelse jämte fyra särskilda utredningsmän, vilka chefen för jordbruksdepartementet skulle äga tillkalla och av vilka en skulle tillkallas enbart för utredningen i vad anginge förhållandena i Malmöhus län, att verkställa den i riksdagsskrivelsen berörda utredningen. Enligt direktiven för utredningen skulle denna, bland annat, ägna särskild uppmärksamhet åt egnahemsförhållandena i nyss nämnda län.

Utredningsarbetet har av egnahemsstyrelsen jämte följande tillkallade utredningsmän, nämligen ledamoten av riksdagens andra kammare lantbrukaren G. H. Svensson i Grönvik, jordbrukskonsulenten K. S. Westelius, Luleå, landstingsmannen P. Lovén, Tottarp, Djurslöv, och, i vad utredningen avsett förhållandena i Malmöhus län, egnahemsinnehavaren Olof Olsson, Rönneholm, bedrivits under benämningen 1931 års egnahemsutredning.

Med skrivelse den 11 januari 1932 har 1931 års egnahemsutredning framlagt utredning och förslag i fråga om egnahemsförhållandena i Malmöhus län. Häröver hava infortrade utlåtanden avgivits den 11 februari 1932 av statskontoret, den 13 februari 1932 av riksräkenskapsverket och den 15 i samma månad av länsstyrelsen i Malmöhus län, som jämväl överlämnat yttrande i ärendet av sagda läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott.

Egnahemsutredningen har i sitt betänkande, vilket torde sasom bilaga fogas till detta protokoll, omnämnt, att utredningen under sommaren 1931 å ort och ställe företagit undersökning av hithörande egnahemsförhållanden. Därvid hade utrönts i huvudsak följande.

Av de 146 lägenheter, vilka inginge i de ifrågavarande styckningsföretagen, innehades 35 av Malmöhus läns hushållningssällskap efter inrop å exekutiv auktion och 96 av egnahemsläntagare. Återstående 15 utgjordes av lägenheter, beträffande vilka egnahemslänen återbetalats eller reglering av annan orsak ej ifrågasatts. På de av sällskapet ägda lägenheterna beräknades en förlust uppkomma å omkring 204,000 kronor. Beträffande de lägenheter, vilka fortfarande befunno sig i läntagarnas ägo, utgjorde läntagarnas kapitalskuld till sällskapet för egnahemslån 1,030,000 kronor, för regleringslån 205,000 kronor och för andra lån 18,000 kronor, allt i avrundade tal. Vid jämförelse mellan läntagarnas kapitalskuld samt lägenheternas uppskattade värden framginge, att kapitalskulden i 43 fall överstege värdet med tillhopa i runt tal 85,000 kronor. Ett fyrtio-tal av de egnahemsläntagare, som fortfarande innehade lägenheter å berörda områden, ansåges hava ringa utsikt att utan bistånd behålla sina lägenheter.

Egnahemsutredningen har härefter meddelat, att utredningen till en början undersökt, huruvida bistånd åt egnahemsläntagarna å ifrågavarande områden kunde lämnas på det sätt, att viss avskrivning å egnahemslån och av sällskapet lämnade s. k. regleringslån vidtoges beträffande lägenheter, som fortfarande innehades av läntagare, därvid staten skulle bidra med visst belopp. Vid förhandlingar mellan egnahemsutredningen och Malmöhus läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott hade emellertid utskottet gjort gällande, att den ifrågasatta hjälpen borde omfatta hela länet och ensamt bäras av staten, en ståndpunkt som utredningen icke kunde gilla. I denna situation och då utredningen ansåg, att garantier ej funnes för att egnahemsverksamheten framdeles komme att av sällskapet skötas med större omsikt än tidigare varit fallet, har utredningen stannat för den mening, att staten borde själv övertaga den av sällskapet bedrivna egnahemsverksamheten. Efter i ämnet förda överläggningar mellan utredningen och representanter för sällskapet har, enligt vad utredningen meddelat i sitt betänkande, enighet ernåtts om visst förslag rörande statens övertagande av Malmöhus läns hushållningssällskaps egnahemslånerörelse.

Enligt förslaget skall staten den 1 juli 1932 i fråga om egnahemslägenheter, som sagda dag innehavas av egnahemsläntagare, övertaga sällskapets hela engagemang för egnahemslån, premielån och regleringslån ävensom vissa åt egnahemsläntagare ntlämnade gödselvårds-, täckdiknings- och nyodlingslån, mot det att sällskapet överlämnar vederbörliga skuldförbindelser, inteckningssäkerheter och övriga handlingar. Av läntagarna oguldna räntebelopp, som belöpa å tiden före den 15 november 1930, skola dock icke övertagas av staten utan i stället av sällskapet avskrivas. Sällskapet skall emellertid till statskontoret inom föreskriven tid inbetala

samtliga sådana annuiteter å statslån, som belöpa å tiden intill utgången av 1931, därvid sällskapet av staten erhåller gottgörelse för sådana av låntagarna oguldna kapitalavbetalningar och räntor, som belöpa å tiden 15 november 1930—31 december 1931. Egnahemslägenheter, som den 1 juli 1932 ägas av sällskapet, skola av staten övertagas till saluvärden, som bestämmas vid värdering av skiljemän. Å tiden intill den 1 januari 1932 belöpande skatter och onera för sist äsyftade lägenheter skola gäldas av sällskapet. Det statliga förvaltningsbidraget för sällskapets egnahemslånerörelse, som skulle hava utbetalats under 1932 och vilket uppskattats till 44,000 kronor, skall tillfalla staten. Vidare skall sällskapet till staten den 1 juli 1932 överlämna ett belopp av 28,200 kronor, motsvarande sällskapets vid bokslutet 1930 bokförda egna behållning å lånerörelsen.

Såvitt framgår av utredningens betänkande skulle övertagandet finansieras i huvudsak sålunda, att staten mottager sällskapets nyss angivna kapital- och räntefordringar hos låntagarna i form av egnahemslån, premielån, regleringslån och vissa andra lån ävensom av sällskapet innehavda kontanta egnahemslåne- och premielånemedel. mot det att staten dels befriar sällskapet från ansvarighet i förhållande till statskontoret för motsvarande egnahemsstatslån och premielåneanslag, dels ock till sällskapet utgiver kontant gottgörelse motsvarande de fordringsbelopp, som övertagas i form av regleringslån, vissa andra lån samt av låntagarna oguldna annuiteter för tiden 15 november 1930—31 december 1931. Det kontanta belopp, som staten i sist angivna hänseenden skulle utgiva, har utredningen uppskattat till sammanlagt ungefär 350,000 kronor. Detta belopp skulle, enligt utredningen, utbetalas av medel ur jordförmedlingsfonden i form av förlag från sagda fond, att återbetalas till fonden inom förslagsvis tre år och med förräntning efter 4 procent. Vad sålunda förskjutits skulle ersättas genom beviljande av nya egnahemslån till sådan storlek, att varje nytt lån täckte äldre egnahemslån och övriga i lägenheten in-tecknade lån. Beträffande de lägenheter, sällskapet självt innehar, har utredningen uttalat, att för övertagandet av dessa lägenheter, vilka uppgivas vara belånade med egnahemslån till sammanlagt 383,200 kronor, ej torde behöva avsättas något belopp, enär den värdering, som komme att ligga till grund för övertagandet, torde komma att giva vid handen, att lägenheternas värden i genomsnitt näppeligen väsentligt överstege egnahemslånebeloppet.

I avseende å handhavandet av egnahemsverksamheten, sedan denna övertagits av staten, har egnahemsutredningen föreslagit inrättande av en under egnahemsstyrelsens överinseende ställd nämnd, Malmöhus läns egnahemsnämnd, bestående av fem ledamöter med två suppleanter, utsedda av Kungl. Maj:t. Årlig utgiftsstat för nämnden skulle fastställas av Kungl. Maj:t. För budgetåret 1932/1933 har utredningen för nämndens förvaltning beräknat ett belopp av 28,000 kronor, var-till komme visst belopp för anskaffande av möbler m. m. För bestridande av nämndens förvaltningskostnader samt täckande av uppkommande

förluster å egnahemsverksamheten skulle, enligt utredningens förslag, utgå ett årligt belopp, motsvarande förvaltningsbidraget till hushållningssällskapen. Beloppet skulle eiter Kungl. Maj:ts bestämmande anvisas ur det under nionde huvudtiteln uppiörda förslagsanslaget till förvaltningsbidrag till egnahemslåneförmedlarna.

A nämnden skulle ankomma i första hand att ombestyrta övertagandet av egnahemsverksamheten från hushållningssällskapet och ordnandet av lantagarnas ekonomiska förhållanden samt i andra rummet att förmedla nya egnahemslån och premielån.

1931 års egnahemsutrednings betänkande, till vilket jag i övrigt hänvisar, utmynnar i hemställan, att Kungl. Maj:t måtte föresla riksdagen medgiva,

1) att Malmöhus läns hushållningssällskaps statsunderstödda egnahemsverksamhet må, räknat från och med den 1 juli 1932, övertagas av staten i enlighet med av utredningen föreslagna villkor,

2) att från och med nämnda dag statsunderstödd egnahemsverksamhet må utövas i Malmöhus län av en statlig egnahemsnämnd enligt, i tillämpliga delar, gällande bestämmelser för den statsunderstödda egnahemsverksamheten samt de föreskrifter i övrigt, Kungl. Maj:t må utfärda,

3) att från egnahemslånefonden må avskiljas en särskild fond, benämnd förlag ur egnahemslånefonden för Malmöhus län,

4) att från förlaget ur egnahemslånefonden för Malmöhus län må utgå egnahemslåneanslag enligt gällande bestämmelser för egnahemsstatslån i tillämpliga delar samt de föreskrifter i övrigt, Kungl. Maj:t må utfärda,

5) att i samband med övertagandet av egnahemsverksamheten erforderliga kontanta utlägg må gäldas genom anlitan- de av förlag ur jordförmedlingsfonden mot redovisningsskyldighet och enligt bestämmelser i övrigt, som av utredningen föreslagits,

6) att för omreglering av vissa låntagares gäld i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag egnahemsnämnden i Malmöhus län må, utan hinder av gällande bestämmelser om högsta lånebelopp i förhållande till fastighetsvärdet, bevilja egnahemslån till fulla fastighetsvärdet,

7) att till löpande utgifter för egnahemsnämndens förvaltning samt för täckande av uppkommande förluster å egnahemsverksamheten må tillsvidare utgå årligt belopp, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, motsvarande det årliga förvaltningsbidraget till hushållningssällskapen,

8) att för ordnande av egnahemsförhållandena i Malmöhus län anvisas ett belopp av 100,000 kronor att användas enligt av utredningen föreslagna villkor för räntefria stödlån till egnahemslåntagare, samt

9) att Kungl. Maj:t må vidtaga de åtgärder, som kunna erfordras för genomförandet av sagda övertagande.

Yttranden.

Statskontoret har anfört i huvudsak följande.

Den nuvarande organisationen lämnade staten möjlighet till god kontroll rörande lånemedlens disposition och egnahemslånerörelsens utveckling. I vad mån tillbörlig försiktighet och omsorg vid utlämnande av lån och prövande av säkerheterna för desamma iakttoges, torde dock ytterst bli va beroende på låneförmedlarnas egen känsla av ansvar. Det förhållandet att låneförmedlarna själva finge bära de förluster, som uppkomme genom deras lånerörelse, torde härvid vara den förnämsta garantien för att icke för stora risker toges. Att under sådana förhållanden på skäl som de i förevarande fall anförda överflytta en låneförmedlares rörelse på statsverket, vilket därefter skulle taga konsekvenserna av förmedlarens tidigare engagemang, syntes rent principiellt icke böra ifrågakomma. En dylik åtgärd skulle säkerligen medföra de betänkligaste konsekvenser med hänsyn till övriga låneförmedlare. Dessa skulle härigenom kunna bringas den uppfattningen, att staten städse stode till reds att bära följderna av en mindre lyckligt genomförd egnahemslåneförmedling. Redan på denna grund ansågo sig statskontoret böra ställa sig bestämt avvisande mot egnahemsutredningens föreliggande förslag. Härtill komme emellertid, att även om ett överflyttande på statsverket av Malmöhus läns hushållningssällskaps egnahemslånerörelse skulle kunna tänkas ske, utredningen knappast gäve vid handen, att så genomgripande åtgärder vore av behovet påkallade. Vid bedömandet av i utredningen påtalade förhållanden finge icke förglömmas, att egnahemslånen till kolonister på berörda områden utlämnats före 1928 års omorganisation av egnahemslånerörelsen. Med hänsyn till de möjligheter, staten för närvarande hade att följa och påverka låneförmedlarnas verksamhet, syntes en situation som den förevarande numera icke behöva uppkomma. Av samma skäl torde utredningens farhågor för att låneverksamheten icke framdeles skulle komma att av hushållningssällskapet skötas med större omsikt än vad tidigare varit fallet få anses överdrivna. Ett konsekvent och fullständigt utnyttjande av de medel — bland annat indragning av förvaltningsbidrag och uppsägning av lån — gällande låneavtal och författningar ställde till egnahemsstyrelsens eller Kungl. Maj:ts förfogande gentemot en låneförmedlare, som icke i vederbörlig ordning fullgjorde åtagna förpliktelser, torde säkerligen medföra respekt för meddelade direktiv. Än mera torde dock det förhållande, att hushållningssällskapet självt finge bära sina förluster och avveckla förevarande misslyckade lånetransaktioner, vara ägnat att mana hushållningssällskapet till större framtida försiktighet. Såvitt av utredningen framginge, syntes för övrigt några erinringar icke hava gjorts mot det sätt, på vilket hushållningssällskapet handhaft under senaste år beviljade egnahemsstatslån. Vad beträffade kolonisterna å de i utredningen berörda områdena, vore deras läge givetvis beklagansvärt. Redan genom de låneregleringar, som under år 1929 vidtagits efter initiativ av statens egnahemsstyrelse, hade de emellertid erhållit en kraftig och vid köpeavtalens ingående icke påräknad hjälp. I den mån hushållningssällskapet funno vederbörande hava nödiga förutsättningar för ett egnahemsbruks skötsel, torde det vidare kunna förutsättas, att hushållningssällskapet i eget ekonomiskt intresse funne det fördelaktigast att medgiva kolonisterna vissa lättnader i återbetalningsvillkoren för utestående lån. De lättnader, hushållningssällskapet sålunda kunde komma att medgiva, borde givetvis helt bäras av sällskapet. Någon medverkan från statens sida till nedskrivning av en låneförmedlares ford-

ringar — såsom egnahemsutredningen i förevarande fall tidigare ifrågasatt — borde enligt statskontorets uppfattning icke komma i fråga, då anledningen till att dylika åtgärder blivit erforderliga vore att finna i försummelser av läneförmedlaren vid egnahemsverksamhetens handhavande. I detta sammanhang ville statskontoret framhålla, att i de fall, hushållningssällskapet i egenskap av statlig läneförmedlare disponerat lånemedel på annat sätt än gällande bestämmelser tillåte, åtgärder i författningen ordning borde vidtagas till åstadkommande av att medlen omedelbart till statskontoret återbetalades. På grund av vad sålunda anförts finge statskontoret avstyrka bifall till vad egnahemsutredningen i förevarande ärende hemställt.

Länsstyrelsen i Malmöhus län, som överlämnat yttrande i ärendet av hushållningssällskapets i länet förvaltningsutskott, har för egen del icke funnit anledning till erinran mot egnahemsutredningens förslag och hemställen. *Förvaltningsutskottets* yttrande har följande lydelse.

»Såsom av egnahemsutredningens redogörelse framgår har Malmöhus läns hushållningssällskap innan förslaget framlades varit i tillfälle taga ställning därtill samt därvid för sin del biträtt detsamma. Trots det att en dylik begränsning av sällskapets verksamhet i och för sig var ägnad väcka betänkligheter och de villkor, varpå överlåtelsen skulle äga rum, i flera avseenden syntes obilliga — det fordrades sålunda, att sällskapet skulle sköta läneverksamheten hela första halvåret 1932 utan att komma i åtnjutande av något som helst förvaltningsbidrag, vilket för år uppgår till cirka 45,000 kronor, samt att en vid 1930 års utgång bokförd men sedermera förlorad behållning å egnahemslånerörelsen å 28,200 kronor skulle överlämnas till staten — intog sällskapet denna ställning med hänsyn till de allt mer växande svårigheter egnahemslånerörelsens handhavande visat sig medföra för sällskapet, vilka svårigheter hota äventyra sällskapets möjligheter tillgodose sina övriga betydelsefulla uppgifter.

Såsom i redogörelsen utförligt meddelas, genomfördes på statens egnahemsstyrelsens initiativ en reglering av de låntagares ställning, som köpt av herrar Vestmark och Sjövall. Att resultaten härav icke blivit de som statens egnahemsstyrelse försäkrade men utskottet knappt vågade hoppas, nämligen en sanering av nämnda låntagares ställning, vill egnahemsstyrelsen och egnahemsutredningen härleda ur sällskapets förmenta underlåtenhet anställa lämplig personal för egnahemslånerörelsens omhänderthavande. Härvid vill sällskapet först framhålla, att möjligheterna för personalanställning äro mycket begränsade, då sällskapet är hänvisat till förvaltningsbidrag av cirka $\frac{1}{2}$ procent å utestående lån, varav jämväl uppkommande förluster skola täckas, vilka under senare år slukat ej blott årets förvaltningsbidrag utan även de blygsamma fonder, som tidigare kunnat uppläggas. Sällskapets personalbehov för nu ifrågavarande ändamål har för övrigt så föga beaktats av statsmakterna att sällskapet, trots till Konungen den 23 december 1930 gjord ansökan, icke liksom de flesta andra hushållningssällskap beviljats anslag till vandringsrättare. Att vid sådant förhållande kräva att sällskapet för dessa egnahemslåntagare i fortsättningen skulle åtaga sig särskilda omsorger utöver vad som kan ske beträffande övriga mindre jordbrukare inom länet synes knappast motiverat, då de såsom egnahemslåntagare åtnjuta fördelen av höga fasta lån till måttlig ränta samt dessutom framför övriga egnahemslåntagare erhållit omnämnda väsentliga skuldnedskrivning.

Orsakerna till nu rådande svårigheter med omhänderhavandet av egnahemslånerörelsen ligga först och främst i depressionen inom jordbruksnäringen, som föranleder, att jordbrukarna blott med anlitande av sparmedel, varav under senare år tillkomna egnahemslåntagare endast i undantagsfall äro i besittning, kunna fullgöra sina ekonomiska förpliktelser. För de låntagare, som varit föremål för den tidigare regleringen och senast verkställda undersökningen, kommer därtill de demoraliserande verknin-garna av verkställda eller i utsikt ställda efter skuldernas storlek avpas-sade avskrivningar. Det kan sålunda påvisas många exempel på, att be-talningar av räntor och amorteringar, som av allt att döma kunnat full-göras, uteblivit i avvaktan på ytterligare avskrivning.

Till efterkommande av anmaning från egnahemsstyrelsen och med hän-syn till möjligheten att sällskapet inom kort skulle befrias från omhän-derhavandet av egnahemslånerörelsen hava exekutiva åtgärder för indri-vande av sällskapets utestående förfallna fordringar vid egnahemslåne-rörelsen under senare tid fått anstå. Skulle emellertid sällskapet fortfa-rande få stå som låneförmedlare blir det oundgängligen nödvändigt att ånyo anlita dylika åtgärder i vidsträckt omfattning på det att sällskapets räntefordringar ej skola bliva för gamla att kunna uttagas ur fastighe-terna.

Nu framdragna förhållanden hava bibragt utskottet den uppfattningen, att den både för låntagarna och sällskapet lyckligaste lösningen av denna fråga är den av egnahemsutredningen föreslagna, att Malmöhus läns hus-hållningssällskaps egnahemslånerörelse från och med den 1 juli 1932 över-tages av staten.»

Riksräkenskapsverket har inledningsvis framhållit, att det svåra läge, som stora grupper av egnahemslåntagare iråkat i samband med den in-trädda jordbrukskrisen och som beträffande vissa egnahemslåntagare i Malmöhus län på grund av särskilda förhållanden ytterligare förvärrats, gäve riksräkenskapsverket anledning till starka tvivel rörande bärighe-ten av de principer, på vilka statens egnahemspolitik i vad anginge jord-brukslägenheter vilade. Vid sådant förhållande funne riksräkenskaps-verket det angeläget, att frågan om statens egnahemspolitik beträffande jordbruksegnahem underkastades en fördomsfri nyprövning ur allmän-ekonomiska synpunkter. I avvaktan härpå syntes den av staten bedriv-na låneverksamheten böra, i vad jordbruksegnahem anginge, i avsevärd mån begränsas och statens åtgärder i sådant syfte koncentreras till att i fråga om redan existerande egnahem bereda egnahemslåntagarna nödig lättnad i de mest aktuella svårigheterna. Beträffande föreliggande för-slag till hjälpåtgärder avseende egnahemsinnehavare i Malmöhus län har ämbetsverket anfört i huvudsak följande.

I överensstämmelse med vad inledningsvis anförts, ansåge riksräken-skapsverket riktigast, att statens direkta ingripande — såsom egnahems-utredningen ursprungligen själv föreslagit — begränsades till vidtagande av avskrivningar å egnahemslån och regleringslån för sådana egnahems-innehavare, som bevisligen vore i behov av särskilt bistånd. En dylik reglering av de mest gäldbelastade egnahemsinnehavarnas skuldförhål-landen torde förr eller senare bliva ofrånkomlig, och de erforderliga av-

skrivningarna å länen torde i huvudsak vara att hänföra till redan konstaterade förluster. Skulle emellertid med hänsyn till Malmöhus läns hushållningssällskaps oförmåga att tillfredsställande handhava ledningen av egnahemsrörelsen inom länet det anses oundvikligt, att hushållningssällskapet avkopplades från befattning med hithörande ärenden och att i enlighet med egnahemsutredningens slutliga förslag för ändamålet en statlig egnahemsnämnd organiserades, ville riksräkenskapsverket bestämt tillråda, att det nya statsorganets arbetsuppgifter i vad anginge jordbruksegnahem begränsades i huvudsak till reglering av förhållandena vid de egnahem, som redan nu funnes.

Rörande skäligheten av villkoren för överlåtelse saknade riksräkenskapsverket möjlighet att bilda sig någon bestämd uppfattning. Det ville dock synas ämbetsverket, som om avvägningen av statens och hushållningssällskapets ömsesidiga åtaganden vore mindre fördelaktig för staten än förhållandena kunde anses motivera. Vad därefter anginge det av egnahemsutredningen framlagda förslagets detaljer, ville riksräkenskapsverket anföra följande. Det föreslagna avskiljandet från egnahemslånefonden av en särskild, för finansieringen av egnahemslånerörelsen inom Malmöhus län avsedd fond syntes icke vara i bokföringshänseende pakallat eller eljest medföra någon som helst fördel. I redovisningshänseende komme medelsdispositioner från egnahemslånefonden och levereringar av avbetalningar och räntor till fonden att ske i samma ordning för den statliga egnahemsnämnden som för övriga låneförmedlare. Enda skillnaden bleve, att för den förstnämnda låneförmedlaren redovisningen hänförde sig icke till lån ur egnahemslånefonden utan till direkta medelsanvisningar från samma fond. Beträffande det av egnahemsutredningen framlagda förslaget till stat för egnahemsnämnden ville riksräkenskapsverket uttala, att ämbetsverket funne det för kamreraren utmätta arvudet under alla förhållanden vara orimligt högt. Med den begränsning av egnahemsnämndens verksamhet, som riksräkenskapsverket i det föregående påyrkat, torde utgiftsstaten även i övrigt kunna avsevärt nedbringas. Egnahemsutredningens förslag till instruktion för den statliga egnahemsnämnden torde vid ett godtagande av riksräkenskapsverkets förestående förslag till begränsning av nämndens verksamhet böra undergå vederbörlig omarbetning.

Förhållandena å de egnahemsföretag i Malmöhus län, varom nu närmast är fråga, äro i flera hänseenden anmärkningsvärda och beklagliga. Genom en av ett par enskilda jordstykare bedriven, av Malmöhus läns hushållningssällskap med egnahemslån möjliggjord stycknings- och lottförsäljningsverksamhet tillkommo på kort tid ungefär 150 egnahem under sådana omständigheter, att egnahemsinnehavarna blivit i hög grad skuldbelastade och i ett stort antal fall urständsatte att kunna fullfölja sina företag. De olyckliga omständigheter, som varit förenade med dessa egnahemsföretags tillkomst, hava tilldragit sig stor uppmärksamhet. Statens egnahemsstyrelse har också måst nedlägga ett omfattande och tidsödande arbete för att få klarhet i egnahemsinnehavarnas skuldförhållanden och för att, i den mån det efteråt och med till buds stående resurser varit möjligt, ernå viss reglering av nämnda skuldförhållanden. Den på egnahemsstyrelsens initiativ sålunda tillkomna skuldregleringen, vil-

*Departements-
chefen.*

ken genomfördes 1929, innebar, att skulderna hos 102 låntagare nedskrevos från 1,793,940 till 1,551,297 kronor. Detta skedde på i huvudsak det sätt, att jordsäljarnas fordringar hos låntagarna till belopp av ungefär 525,000 kronor inlöstes av hushållningssällskapet till nedsatta värden och ersattes med av sällskapet åt låntagarna av egna medel beviljade s. k. regleringslån till belopp av sammanlagt ungefär 280,000 kronor. Förhållandena å ifrågavarande egnahem äro emellertid, oaktat vad sålunda åtgjorts, ingalunda tillfredsställande. Sålunda äro för närvarande icke mindre än 35 av lägenheterna utan innehavare, i det sällskapet genom exekutiva åtgärder övertagit dessa lägenheter. Härtill kommer, enligt vad egnahemsutredningen anfört, att ett 40-tal av egnahemsinnehavarna torde sakna utsikter att utan bistånd reda sig.

Ehuru givetvis den senaste tidens ogynnsamma konjunkturer för jordbruket i sin mån bidragit till att förvärra läget för dessa egnahemsinnehavare, måste dock misslyckandet främst tillskrivas den bristande omtänksamhet, varunder dessa egnahemsföretag tillkommit. Då egnahemslånegivningen enligt gällande bestämmelser för den statsunderstödda egnahemsverksamheten omhänderhaves av låneförmedlare, i detta fall Malmöhus läns hushållningssällskap, på egen ekonomisk risk, ligger det närmast till hands, att staten icke nu direkt engagerar sig i berörda företag utan låter sällskapet bära de ekonomiska konsekvenserna av det skedda. För en dylik ståndpunkt talar givetvis, förutom rent statsekonomiska synpunkter, den omständigheten, att ett statligt övertagande av rörelsen på sätt egnahemsutredningen ifrågasatt kan tänkas medföra betänkliga konsekvenser i avseende å egnahemslånerörelsen hos andra låneförmedlare och avtrubba dessas känsla av ansvar. Det torde vara uppenbart, att ett övertagande av de låneengagemang, Malmöhus läns hushållningssällskap nu innehar, kommer att innebära mycket stora risker för statsverket. I detta hänseende är särskilt att märka, att staten enligt förslaget skulle för en kontant utgift av ungefär 350,000 kronor tillösa sig bland annat sådana sällskapets fordringar hos berörda låntagare som över egnahemslånen och i ej få fall över lägenheternas värde liggande s. k. regleringslån till kapitalbelopp av ungefär 205,000 kronor samt av låntagarna oguldna förfallna räntor och amorteringar å egnahemslån m. m. till belopp av ungefär 105,000 kronor. Dessa fordringar måste betraktas såsom mycket osäkra. Vidare skulle staten efter värdering övertaga 35 av sällskapet ägda lägenheter, vilka lägenheters försäljning under nu rådande tidsförhållanden sannolikt komme att vara förenad med avsevärda svårigheter. Härtill kommer, att ett överflyttande till staten av sällskapets hela egnahemsverksamhet — den 1 januari 1931 utgjorde sällskapets skuld till egnahemslånefonden i runt tal 9 miljoner kronor och berörde nära 1,800 egnahemsfastigheter — torde vara en så stor och vidlyftig apparat, att dylik åtgärd näppeligen synes mig för närvarande oundgängligen påkallad. Även synes inrättandet av en rent statlig eгна-

hemsnämnd med åtskilliga extra ordinära anordningar i avseende å handhavandet av medel ur egnahemslånefonden, premielåneanslaget m. m. knappast böra äga rum utan en mera ingående planläggning i organisatoriskt och administrativt hänseende, än vad nu kunnat ske. Om alltså det ifrågasatta övertagandet uppenbarligen är förenat med avsevärda ekonomiska konsekvenser för staten och betydande svårigheter i organisatoriskt hänseende, synes därjämte ovisshet råda, huruvida det hundratal egnahemsinnehavare, varom här i främsta rummet varit fråga, bliva tillräckligt hjälpta genom de föreslagna åtgärderna. Det framlagda förslaget omfattar nämligen inga direkta åtgärder för nedskrivning av låntagarnas kapital- och ränteskulder, men skulle ett belopp av 100,000 kronor ställas till den nya nämndens förfogande, att användas enligt det av egnahemsutredningen tidigare avgivna, av Kungl. Maj:t i propositionen nr 149 till årets riksdag upptagna förslaget om stödlån till egnahemslåntagare.

Ehuru jag medgiver, att åtskilliga skäl tala för att egnahemsverksamheten inom Malmöhus län frigöres från länets hushållningssällskap, anser jag dock — på nyss anförda skäl och med hänsyn till de allvarliga invändningar mot egnahemsutredningens förslag, som framförts av statskontoret och delvis även av riksräkenskapsverket — att åtgärder i den av utredningen föreslagna riktningen för närvarande ej böra vidtagas, utan torde frågan snarast göras till föremål för fortsatt prövning. Dylik ytterligare utredning i ämnet synes lämpligen böra verkställas av statens egnahemsstyrelse, som därvid bör träda i fortsatta förhandlingar med Malmöhus läns hushållningssällskap och undersöka möjligheterna för ett ordnande under starkare ekonomisk medverkan från sällskapets sida av förhållandena å de egnahemslägenheter å berörda styckningsföretag, varom närmast är fråga. Därvid synes ock böra förväntas, att sällskapet vidtaga åtgärder för att de lägenheter, som nu äro i dess ägo och å vilka egnahemslån kvarligga, upplåtas till personer, som äro behöriga att innehava dylika lån.

Mot det av mig nu föreslagna uppskovet med frågans slutliga lösning kan emellertid med fog invändas, att någon omedelbar hjälp ej bringas ifrågavarande egnahemsinnehavare, av vilka säkert åtskilliga befinna sig i svår belägenhet och hotas av att, på grund av utebliven betalning av annuiteter, få sina lån hos sällskapet uppsagda. Då jag finner det vara angeläget, att omtanke ägnas dessa personer, som ännu äro kvar å sina egnahem och därå nedlagt kapital och arbete, vill jag föreslå, att visst belopp ställes till egnahemsstyrelsens förfogande, att av styrelsen efter prövning i vart fall och med vidsträckt befogenhet användas för lämnande av sådant tillfälligt bistånd utan återbetalningsskyldighet åt berörda låntagare, i den mån de finnas vara därav i behov och förtjänta, att de kunna — i avvaktan på den ytterligare utredningens slutförande — så vitt möjligt kvarbliva å sina lägenheter. Det bör därvid ankomma på egnahemsstyrelsen att liksom hittills noga följa förhållandena å berörda lägenheter

samt att i mån av behov ur det åsyftade anslagsbeloppet utanordna bidrag såsom hjälp till betalning av ifrågavarande låntagares överhängande utgifter för fastigheterna. Då det måste ligga i hushållningssällskapets ekonomiska intresse att i görligaste mån förebygga, att ytterligare egnahemslägenheter få övertagas av sällskapet, och detta i all synnerhet som det kan ifrågasättas, huruvida icke kvarstående egnahemslån i dylika av sällskapet ägda lägenheter böra från statens sida återkrävas, förutsätter jag, att sällskapet å sin sida allvarligt medverkar till, att låntagarna kunna behålla sina lägenheter, i den mån de härför äga personliga förutsättningar, samt att välordnade förhållanden därstädes för framtiden uppkomma. Dylik medverkan synes vara så mycket mer befogad, som den av mig nyss ifrågasatta statliga hjälpaktionen givetvis kommer att innebära, att låntagarna med bidrag från det av mig nyss ifrågasatta anslagsbeloppet sättas i tillfälle att i viss utsträckning betala annuiteterna å sina lån hos sällskapet. Vid dylik gäldbetalning torde följaktligen böra tillses, att sällskapet i sin mån bidrager till förhållandenas ordnande. Det belopp, som för ändamålet torde böra ställas till egnahemsstyrelsens förfogande, synes lämpligen kunna bestämmas till 50,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för tillfälliga hjälpåtgärder åt vissa egnahemslåntagare i Malmöhus län för budgetåret 1932/1933 under nionde huvudtiteln anvisa ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.

(Bilaga.)

1931 års egnahemsutrednings betänkande angående egnahemsförhållandena i Malmöhus län.

Redogörelse för från statens sida tidigare vidtagna åtgärder i fråga om vissa förhållanden i samband med hushållningssällskapets i Malmöhus län egnahemslånerörelse.

Under hösten 1928 hade statens egnahemsstyrelse anledning ägna uppmärksamhet åt vissa förhållanden i samband med hushållningssällskapets i Malmöhus län egnahemsverksamhet. Styrelsens undersökning hade därvid kommit att särskilt omfatta 146 jordbrukslägenheter, som styckats och försålts av två enskilda jordsäljare (agronomen Westmark och kapten Sjövall) och i samband därmed genom sällskapet belånats med egnahemslån. De ifrågavarande jordbruksegnahemmen hade uppstått genom styckning av egendomar, som ingå i följande förteckning.

Inköpta och styckade egen- domar	Genom styckning uppkomna eгна- hemsbelånade lägenheter	Egendomen inköpt och styckad av
Rönneholm	30	Agronom Westmark
Hejdeholm	15	
Oregården	14	
Duveskog	10	
Hjortaröd	10	
Tibbaröd	5	
Traneröd	7	
Brogårda	8	
Karstgård	7	
Kvärk	4	
Åkestorp	2	Kapten Sjövall
Långstorp	1	
Kastberga	23	
Brodde	10	
Summa	146	

Av egnahemsstyrelsens redogörelse för nu ifrågavarande undersökning samt de i anledning därav vidtagna åtgärder inhämtas följande:

Planläggningen och genomförandet av åsyftade egnahemsbildning hade befunnits vara i vissa avseenden synnerligen anmärkningsvärda, och förhållandena å en del lägenheter mycket otillfredsställande. Efter förvärv och företagen styckning av nämnda egendomar i olika delar av länet hade åsyftade jordsäljare försålt berörda jordbrukslägenheter eller styckningslotter såsom egnahemslägenheter till personer, vilka sedan efter lägenheternas besiktning och yttrande av jordbrukskonsulent i vanlig ordning erhållit egnahemslån samt i rätt stor utsträckning premielån. De flesta lånen hade beviljats under åren 1925, 1926 och 1927. Vissa lottköpare — särskilt å Kastberga och Tibbaröd — vilka förvärvat lägenheter med ingen eller endast obetydlig areal odlad jord, hade av hushållningssällskapet även beviljats odlingslån ur allmänna nyodlingsfonden. Ävenså hade gödselvårds- och täckdikningslån i en del fall beviljats. Såväl egnahemslån som övriga lån hade i allmänhet i sin helhet av sällskapet utbetalats i förskott till jordsäljarna, vilka härför erhållit fullmakt av köparna. Lotternas bebyggande eller iordningställande i övrigt samt inventarieanskaffning och dylikt, hade därefter ombesörjts och finansierats av säljarna. Ävenså hade säljarna i stor utsträckning för låntagarna inbetalt förfallna räntor å av hushållningssällskapet beviljade lån. Härigenom hade egnahemsköparna utöver dem beviljade egnahems- och övriga lån kommit i skuld till jordsäljarna med i vissa fall betydande belopp. Nyss angivna förhållanden hade emellertid även medfört, att egnahemsnämnden ej kommit att stå i kontakt med ifrågavarande egnahemslåntagare.

Vid den närmare undersökningen av de rådande förhållandena, som genom egnahemsstyrelsens omedelbara försorg å ort och ställe företagits under vintern 1928—1929 hade framgått, bl. a., att i vissa fall redan vid planläggningen av egnahemmen stora fel blivit begångna, som vid den av egnahemsnämnden föranstaltade besiktningen före egnahemslånen beviljande tydligen lämnats oanmärkt. Sålunda hade vissa egnahem utlagts å enbart odlad jord, vilken i mycket ringa omfattning kunde betecknas i ekonomiskt hänseende lämplig för odling till jordbruk av den storlek, man avsett åstadkomma (Kastberga, Tibbaröd). I andra fall hade visserligen en mindre areal odlad jord tillagts hemmen, men den övriga arealen hade varit svårodlad mark, som på grund av höga odlingskostnader måste betecknas såsom ekonomiskt otjänlig för nyodling, om innehavaren skulle erhålla sin utkomst av det egna hemmet. I några fall hade egnahem utlagts å flygsandsområden och dylikt, där nödiga förutsättningar för åstadkommande av bärkraftiga jordbruk knappast förelägit. Härtill komme, att synbarligen tillräcklig hänsyn ej städse tagits till låntagarnas personliga förutsättningar att genomföra företagen, och att det höga priset på odlad och svag jord lämnats oanmärkt.

Lägenheterna hade vid undersökningen med undantag här och var för vissa kompletteringsarbeten varit i huvudsak färdigbebyggda, men de å

vissa lägenheter föreskrivna och erforderliga odlings- och dikningsarbetena hade däremot å endast ett fåtal ställen i någon nämnvärd grad utförts. Dessa nyodlings- och dikningsarbeten hade varit mycket ofullständigt och bristfälligt planlagda av vederbörande förrättningsman, och de utförda arbetena hade burit tydliga spår härav.

Lagfarter, inteckningsförhållanden och dylikt vore i många fall ännu oordnade. En hel del lägenheter hade sedan första försäljningen redan bytt ägare flera gånger, ej så få exekutiva försäljningar hade förekommit, en del lägenheter hade stått helt öde med den ursprungliga jordsäljaren såsom ägare, och många egnahemsägare hade visat sig hava betydande svårigheter att kunna reda sig.

Det hade ansetts som en viktig angelägenhet icke endast för egnahems-låntagarna utan även för egnahemsnämnden och egnahemsrörelsen i sin helhet att få rådande missförhållanden tillrättalagda och låntagarnas oftast mycket oklara och oordnade skuldförhållanden reglerade, så att i görligaste utsträckning flertalet egnahemsbyggare trots alla svårigheter ändock skulle kunna bibehålla sina förvärvade egnahem.

Egnahemsstyrelsen hade i sådant syfte besökt varje särskilt egnahem, och under konferenser med vederbörande inom hushållningssällskapet, egnahemsnämnden och jordsäljarna hade verkställts en noggrann utredning rörande varje låntagares ekonomiska ställning och övriga med egnahemsbildningen och egnahemsbelåningen i vart särskilt fall förenade omständigheter. Härvid hade klarlagts sålunda, bl. a., varje låntagares ekonomiska mellanhavande med hushållningssällskapet och jordsäljaren, därvid såväl storleken som arten av de olika skulder, som påvilade låntagarna, blivit noggrant angivna. Vidare hade genom den företagna utredningen blivit utrönt, vilka skyldigheter som ännu påvilade de olika låntagarna på grund av dem tilldelade statslån, såsom ifråga om färdigställande av ännu ej slutförda byggnadsföretag, nyodling, dikning och dylikt samt i vad mån jordsäljaren gent emot låntagaren åtagit sig att ombesörja utförandet av sådana arbeten. Ävenså hade verkställts dels genom egnahemsstyrelsens försorg och dels av hushållningssällskapet av varandra oberoende värderingar av de olika lägenheterna i befintligt skick. I anslutning till nämnda utredning hade av egnahemsstyrelsen förts upprepade underhandlingar med de huvudsakliga långivarna (sällskapet och jordsäljarna) för att i första hand söka få en erforderlig skuldregrering till stånd. En sådan hade också under år 1929 blivit på så sätt genomförd, att hushållningssällskapet av egna medel från jordsäljarna inlöst inteckningar och andra fordringar hos låntagarna till så reducerade belopp, att låntagarnas kvarvarande totala skulder nedbringats att i stort sett icke överstiga fastigheternas beräknade, dåvarande värden. Såsom villkor för skuldernas övertagande hade hushållningssällskapet dock förbehållit sig att icke nedskriva sin fordringsrätt hos låntagarna i

fullt samma utsträckning som jordsäljarna, utan för åstadkommande av *en riskfond* höja denna med ett belopp, motsvarande ungefär 15 % av den summa, varmed jordsäljarnas fordringar hos låntagarna av sällskapet inlöstes. Denna riskfond hade varit avsedd att användas till täckande av sällskapets eventuella framtida förluster å egnahemslån och andra engagemang hos de låntagare, som berördes av skuldregleringen,

Styckningsföretag	Antal lån- tagare, som berörts av reg- leringen	Skuld före regleringen i kronor					Fastig- heternas av egna- hems- styrelsen beräk- nade värden kronor	Skuld	
		Till hushållnings- sällskapet		Till jord- säljaren (såväl in- teknade som övriga)	Övriga skulder	Summa skulder		Summa skulder	
		Egna- hems-lån	Ny- odlings-, täckdik- nings- och gödsel- vårds-lån m. m.						
A. Egnahemslägenheter försålda									
Rönneholm	18	182 900	10 542	52 266	5 670	251 378	260 900	240 682	
Hejdeholm	13	150 800	4 250	62 209	14 435	231 694	207 000	213 535	
Oregården	10	107 500	3 075	31 953	16 050	158 578	149 500	149 125	
Duveskog	7	86 000	3 050	35 590	8 500	133 090	106 500	113 500	
Hjortaröd	6	64 500	925	34 617	10 000	110 042	91 000	99 575	
Tibbaröd	5	50 000	10 550	21 773	—	82 323	65 000	67 550	
Traneröd	6	70 500	—	26 200	—	96 700	87 500	86 500	
Brogårda	2	25 000	—	3 850	3 000	31 850	41 000	31 850	
Kvärk.....	1	7 500	—	1 700	—	9 200	5 500	7 500	
Åkestorp	2	22 000	3 000	9 626	7 750	42 376	30 000	37 250	
Karstgård	3	36 000	925	7 816	13 000	58 741	53 500	50 425	
Summa för West- mark	73	802 700	36 267	287 600	78 405	1 204 972	1 097 400	1 097 492	
B. Egnahemslägenheter försålda									
			Oguldna räntor å eg. lånen						
Kastberga	21	263 600	5 536	185 158	—	454 294	325 000	327 305	
Brodda	7	83 600	374	50 700	—	134 674	133 000	126 500	
Summa för Sjövall	29	347 200	5 910	235 858	—	588 968	458 000	453 805	
För Westmark och Sjövall tillhopa	102	1 149 900	42 177	523 458	78 405	1 793 940	1 555 400	1 551 297	

¹ Den slutliga regleringen skedde under villkor, att säljaren skulle göra en ytterligare underhandlingar även medgav, och blev dessa 5 000 kronor tillagda riskfonden. Det slut-

* Häri ingå även av säljaren till sällskapet betalda oguldna egnahemslåneräntor 5 536 kr.

eller i den mån så kunde ske utan förfång för dylik täckning av förluster för vidtagande av åtgärder till fromma för låntagarna. Sammanlagda antalet låntagare, som berörts av nämnda reglering, hade varit 102, därav 73, som förvärvat sina lägenheter av agronomen Westmark, och 29, som inköpt sina lägenheter av kapten Sjövall. Regleringens omfattning belystes av nedanstående tabell.

efter regleringen i kronor				Skulderna genom regleringen minskade med		Jordsäljarens intecknade fordringar hos låntagaren av sällskapet inlösta för	Av jordsäljaren helt avskrivna fordringar hos låntagarna	Fördelning av sällskapets riskfondsmedel hos låntagarna
Därav till hushållningssällsk.			Övriga skulder	kronor	i % av föregående skuld	kronor	kronor	kronor
Egna-hemslån	Ny-odlings-täckdik-nings- och gödsel-vårdslån m. m.	Andra genom regleringen uppkomna skulder						

av Agr. Westmark.

182 900	8 242	45 670	3 870	10 696	4·8	36 995	15 571	4 875
150 800	4 250	50 050	8 435	18 159	7·8	40 825	21 384	3 225
107 500	3 075	24 500	14 050	9 453	6·0	18 925	13 028	3 575
86 000	—	19 000	8 500	19 590	14·7	16 250	22 340	2 750
64 500	925	24 150	10 000	10 467	9·5	20 650	13 967	3 500
50 000	2 550	15 000	—	14 773	17·8	7 000	14 773	—
70 500	—	16 000	—	10 200	10·5	13 100	13 100	2 900
25 000	—	3 850	3 000	0	0	3 500	350	350
7 500	—	—	—	1 700	18·5	0	1 700	—
22 000	3 000	9 500	2 750	5 126	12·1	2 250	5 876	750
36 000	925	500	13 000	7 316	12·7	500	7 316	—
802 700	22 967	208 220	63 605	107 480	8·9	¹ 159 995	129 405	21 925

av Kapten Sjövall.

256 600	—	70 705	—	126 989	28·0	67 500	² 123 194	
83 600	—	42 900	—	8 174	6·1	25 200	³ 25 874	
340 200	—	113 605	—	135 163	23·0	92 700	149 068	13 905
1 142 900	22 967	321 825	63 605	242 643	13·5	247 695	278 473	35 830

nedskrivning med 5 000 kronor å detta belopp (kr. 159 995), vilket denne efter åtskilliga låga inlösningsbeloppet blev alltså 154 995 kronor.

Av tabellen framginge, att de 102 låntagarnas skulder minskats med i runt tal 243 000 kr. eller med i genomsnitt 13½ % av deras tidigare sammanlagda skulder, egnahemslånen inräknade. För de enskilda låntagarna hade skuldminskningen varierat mellan lägst 0 och högst 45½ % av den tidigare skulden, därvid minskningen varit

för	24 låntagare	0	%
»	18	»	1—5	%
»	20	»	5—10	%
»	9	»	10—15	%
»	13	»	15—20	%
»	7	»	20—30	%
»	2	»	30—40	%
»	9	»	40—54½	%

Summa 102 låntagare.

Den såväl totala som procentuellt största skuldminskningen hade sju låntagare vid Kastberga erhållit, vilka samtliga inköpt sina lägenheter i helt oodlat skick. Nämda låntagare hade nämligen genom regleringen vardera fått sina skulder nedskrivna till ungefär halva beloppet eller med i genomsnitt ungefär 11 600 kr. per låntagare, därvid ej blott jordsäljarens fordringar helt avskrivits, utan även egnahemslånen nedskrivits med 1 000 kr. för vardera.

Jordsäljarnas hos berörda 102 låntagare intecknade fordringar till nominellt belopp å tillhopa 455 160 kr. hade inlösts av sällskapet för en konstant summa av tillsammans 247 695 kr. Dessutom hade sällskapet inlöst några i bank belånade inteckningar i vissa fastigheter för sammanlagt 16 300 kr. Det belopp, varmed jordsäljarna genom direkta avskrivningar å sina fordringar hos låntagarna bidragit till skuldregleringen, hade uppgått till sammanlagt 278 473 kr., motsvarande ungefär 53 % av deras tidigare fordringar hos låntagarna, eller i genomsnitt med 2 730 kr. per låntagare. Av det sammanlagda avskrivna beloppet (278 473 kr.) hade Westmark bidragit med 129 405 kr., motsvarande ungefär 45 % av hans fordringar eller med 1 773 kr. per låntagare och Sjövall med 149 068 kr., motsvarande ungefär 63 % av hans fordringar eller med 5 140 kr. per låntagare. Den slutliga regleringen hade skett under villkor, att ytterligare 5 000 kr. bleve avskrivna av Westmark, vilket belopp tillagts riskfonden, som därefter kommit att uppgå till 40 830 kr. För att i möjligaste mån underlätta för låntagarna att efter regleringen kunna fullgöra sina betalningsskyldigheter till sällskapet, hade hushållningssällskapet på förslag av egnahemsstyrelsen medgivit, att låntagarnas genom regleringen till sällskapet överflyttade skuld skulle erhållas såsom lån med en amorteringstid av 20 år och med en förräntning av 5 %. I dessa s. k. regleringslån hade i några fall även nyodlingslån blivit inlagda. Såsom vill-

kor för sådant regleringssätt hade sällskapet föreskrivit låntagarna att genast inbetala vissa förfallna räntor, vilket de flesta låntagarna även uppgåves hava gjort.

Genom den sålunda verkställda skuldregleringen hade de egnahemsägare, som därav berörts, blivit frigjorda från allt ekonomiskt beroende av de båda jordsäljarna och i stället fått sina reglerade skulder samlade på en hand, nämligen hos hushållningssällskapet.

I syfte att skapa ytterligare förutsättningar för låntagarna att i fortsättningen kunna reda sig hade egnahemsstyrelsen vid samma tillfälle anhållit, att hushållningssällskapet eller egnahemsnämnden måtte anställa en kompetent person, vars huvudsakliga uppgift borde bli att genom ofta återkommande besök å lägenheterna dels utöva erforderlig tillsyn över dessas skötsel och dels framför allt att lämna sådana egnahemsinnehavare, som saknade nödig erfarenhet eller förmåga att självständigt handhava skötseln av sina jordbruk, de råd och den vägledande hjälp, varav de kunde finnas vara i behov. Denna rent rådgivande verksamhet från nämndens sida, som bl. a. skulle skapa behövlig kontakt mellan nämnden och låntagarna, hade styrelsen ansett vara synnerligen viktig eller nära nog oeftergivlig, för att ett gott resultat skulle kunna uppnås. Dessutom hade framhållits såsom önskvärt, att de låntagare vid Kastberga, som förvärvat lägenheter utan någon odlad jord, måtte, för att snarast möjligt kunna igångsätta en del odlings- och betesförbättringsarbeten, förhjälpas att komma i åtnjutande av härför tillgängliga statsbidrag. Tillika hade uttalats önskvärdheten av, att nämndens inkasseringar av förfallna annuiteter ordnades på ett för låntagarna så förmånligt och fördelaktigt sätt som möjligt. Det befarades nämligen, att åtskilliga låntagare, som förut på grund av jordsäljarnas åtgärder sluppit undan med inga eller endast obetydliga ränteinbetalningar å sina skulder, nu skulle få större svårigheter att reda sig, sedan de, trots skuldernas reglering, själva nödgades betala sina annuiteter.

Rörande nämnda låntagares möjligheter att reda sig efter den sålunda genomförda regleringen samt om den utveckling, som därefter ägt rum, yttrade egnahemsstyrelsen i utlåtande den 5 februari 1931 till Kungl. Maj:t i anledning av en skrivelse av Nils Nilsson i Kastberga jämte 47 andra egnahemslåntagare, bland annat, följande.

Därest förutom skuldregleringen övriga sålunda påkallade åtgärder vidtagits i enlighet med egnahemsstyrelsens anhållan, syntes en efter förhållandena tillfredsställande grund hava lagts, för att rådande missförhållanden skulle kunnat bringas ur världen och att i vanlig mening sköt samma egnahemslåntagare i fortsättningen bort kunna reda sig. Egnahemsstyrelsens förslag till åtgärder syntes emellertid av vederbörande icke blivit i vissa avseenden beaktade. Sålunda hade styrelsens förslag att anställa en lämplig person såsom låntagarnas rådgivare visserligen med-

fört, att en agronom blivit anställd, men denne torde icke hava trätt i någon närmare förbindelse med låntagarna på sätt, egnahemsstyrelsen avsett.

Redan första gången, eller under sommaren 1930, då räntor och amorteringar enligt regleringsavtalen skulle erläggas, försummade ett ganska stort antal låntagare att fullgöra sina betalningsskyldigheter, varför i åtskilliga fall exekutiva åtgärder blivit vidtagna. Vid en av representanter för såväl egnahemsstyrelsen som Malmöhus läns hushållningssällskap och egnahemsnämnd under hösten 1930 företagen inspektion av egnahemslägenheterna å ifrågavarande styckningsområden, visade det sig, att ett 20-tal lägenheter då stode helt öde, 17 lägenhetsägare vore lagsökta på grund av försummade betalningsskyldigheter, varav ett par låntagare av andra fordringsägare än sällskapet vore försatta i konkurs, och av de övriga kvarvarande egnahemsinnehavarna uppgäves in emot ett 30-tal häfta i större eller mindre skuld till sällskapet för förfallna räntor eller annuiteter. Å många av de ställen, som lämnats öde eller vore föremål för exekutiva åtgärder, befundes jorden vara i mer eller mindre vanhävdad skick. Lägenheternas åbyggnader syntes däremot med få undantag vara både bra och rätt väl bibehållna. Vad de sju lägenheter vid Kastberga anginge, som köpts i helt oodlat skick, men försetts med utmärkta byggnader, hade visserligen en del innehavare av dessa beviljats nyodlings- och betesförbättringsbidrag, men fem av lägenheterna saknade brukare och låge öde, och några nämnvärda nyodlings- eller betesförbättringsarbeten vore ej å någon lägenhet ännu utförda. Å Tibbaröd, där sammanlagt fem egnahemslägenheter funnes, vilka utlagts å i huvudsak oodlad jord, stode nu tre öde, och de nyodlingar och dikningar, som av tidigare brukare här utförts, vore nu till största delen helt förfallna. Även dessa lägenheter vore emellertid på det hela taget väl bebyggda. För att möjliggöra ett bibehållande av nu nämnda lägenheter å Kastberga och Tibbaröd och därmed rädda de betydande byggnadsvärden, som funnes å dessa lägenheter, hade redan under oktober 1930 på initiativ av egnahemsstyrelsen, bl. a., den frågan gjorts till föremål för utredning, huru för lägenheterna nödig areal odlad jord lämpligast borde kunna åstadkommas. Det bästa sättet härför hade därvid ansetts vara att få de erforderliga såväl odlings- som dikningsarbetena utförda såsom nödhjälpsarbeten. I samråd med vederbörande hushållningssällskap och egnahemsnämnd hade från egnahemsstyrelsens sida underhandlingar i sådant syfte förts med statens arbetslöshetskommission, vilka förhandlingar lett till det resultat, att åsyftade nödhjälpsarbeten påbörjats vid Tibbaröd för att sedermera fortsättas vid Kastberga. För arbetet erforderliga odlings- och dikningsplaner hade genom hushållningssällskapets försorg upprättats. Det hade vidare ansetts nödvändigt, att den odlade jorden å samtliga de egnahemslägenheter, som å skilda styckningsområden lämnats öde eller blivit föremål för exekutiva åtgärder, bleve ordentligt höstplöjd, så att dessa lägenheter skulle kunna genom försäljning

övertagas av såsom egnahemsjordbrukare lämpliga personer. Slutligen hade från egnahemsstyrelsens sida *ånyo* erinrats om angelägenheten av, att en kompetent person av hushållningssällskapet eller egnahemsnämnden med det snaraste måtte anställas för att bl. a. genom besök med kortare mellanrum lämna råd och vägledning åt egnahemslåntagarna. Även så hade styrelsen föreslagit egnahemsnämnden att taga under övervägande lämpligheten av, att för de svagaste egnahemslåntagarna införa en ordnad avbetalning av annuiteterna å lånen.

För att utröna i vad mån låntagarna efter den verkställda skuldregleringen hade till hushållningssällskapet fullgjort sina betalningsskyldigheter, hade egnahemsstyrelsen från sällskapet infordrat redogörelse här om, av vilken framginge, bl. a., följande: Av de 102 egnahemslägenheter, som berördes av regleringen, innehades 69 allttjämt av samma personer, som vid regleringen, 9 hade sedan dess övertagits av nya låntagare och 24 vore i hushållningssällskapets ägo. Beträffande de 78 lägenheter, vilka sålunda innehades av egenahemsägare, hade för samtliga dessa förfallna och av sällskapet uppdebiterade annuiteter för olika slag av lån för tiden från regleringen och intill 1930 års utgång uppgått till *in*alles 104 854 kronor 43 öre. Av detta belopp hade vid 1930 års slut 67 810 kronor 33 öre eller ungefär 647 % blivit av låntagarna inbetalt. Oguldet kvarstode då alltså 37 044 kronor 10 öre med belopp växlande mellan lägst 100 och högst 2 375 kronor 28 öre hos olika låntagare. Av de ovanberörda 78 lägenheterna vore för 20 lägenheter samtliga uppdebiterade annuiteter inbetalda, 54 låntagare hade erlagt större eller mindre betalningar och endast 4 hade icke gjort några betalningar.

Egnahemsstyrelsen anförde vidare för egen del i huvudsak följande.

Av den lämnade redogörelsen framginge, bl. a., att samtliga nu ifrågasvarande 146 egnahemslägenheter vintern 1928—1929 blivit underkastade noggrann värdering, och att i ett stort antal fall egnahemslåntagarnas skulder blivit nedskrivna, i vissa fall med betydande belopp. Ett betydligt antal av de egnahemslåntagare, vilkas skulder blivit reglerade, hade icke kunnat fullgöra de med gäldregleringen förbundna utbetalningarna. Såsom ovan anförts hade av de 102 egnahemslägenheter, som berördes av regleringen, 9 sedermera övergått till andra personer, och 24 vore av hushållningssällskapet inköpta å exekutiva auktioner, påkallade av hushållningssällskapet eller andra fordringsägare. Bland dem, som fortfarande kvarsutte, torde några vara i den ekonomiska ställningen, att de svåriligen kunde behålla sina lägenheter.

Låntagarnas *personliga* förutsättningar torde av nämnden hava prövats i samband med egnahemslånens beviljande. Egnahemsstyrelsen kunde dock icke avgöra, huruvida denna prövning företagits med nödig omsorg. Att från statens sida fordra, att egnahemslåneförmedlaren skulle bibehålla låntagare, som uppenbarligen vore ur stånd att sköta ett egnahemsjordbruk, torde icke vara möjligt eller lämpligt. Egnahemsstyrelsen *ansåge*

dock, att låneförmedlaren borde söka att stödja och på lämpligt sätt hjälpa de skötsamma egnahemslåntagare, som hade de nödiga personliga förutsättningarna. I detta syfte hade egnahemsstyrelsen både tidigare och under senaste tiden lämnat råd och anvisningar rörande enligt styrelsens mening lämpliga åtgärder, som dock ännu icke blivit helt genomförda. Det måste emellertid även förutsättas, att egnahemslåntagarna själva i sin ordning sökte göra allt vad de kunde för att genomföra sina egnahemsföretag. Utan dylik samverkan mellan låneförmedlare och egnahemslåntagare funnes ingen möjlighet att uppnå ordnade förhållanden.

Av egnahemsutredningen vidtagna undersökningar.

För att erhålla en noggrann kännedom om ifrågavarande egnahemslåntagares ekonomiska ställning ansåg utredningen nödigt att föranstalta om en ingående undersökning på platsen. För sådant ändamål hava ledamöterna av utredningen herrar Gabrielsson, Lovén och Olof Olsson på utredningens uppdrag under augusti 1931 besökt samtliga de av ovannämnda jordsäljare gjorda styckningar samt verkställt uppskattning av värdet å de lägenheter, som icke befunno sig i sällskapets ägo. I samband därmed utfördes även en ingående undersökning av låntagarnas ekonomi. Sedan därefter viss ytterligare undersökning rörande förhållandena vid andra styckningsföretag inom länet vidtagits, framlades det hopbragta materialet för den samlade utredningen. Vad som därvid icke kunde undgå beaktande, var det mindre tillfredsställande sätt, på vilket hushållningssällskapet handhaft verksamheten. Sällskapets egnahemslånerörelse har sålunda lämnat rum för allvarliga erinringar i olika hänseenden. Tillbörlig omsorg synes icke hava nedlagts på prövningen av frågan om jordprisernas skälighet. Det måste dock anses vara ett av låneförmedlarnas främsta åligganden att tillse, att med statslån icke belånas jord, som inköpts till för höga värden. Fyller låneförmedlaren icke denna primära uppgift, kan lätt den situation inträda, att egnahemslånerörelsen, i stället för att vara en hävstång i arbetet för bildande av nya hem, förvandlas till ett jordspekulanternas medel att hålla jordprisen uppe. Vidare torde det framför allt hava brustit i det hänseendet, att hushållningssällskapet och dess egnahemsnämnd icke tillbörligen prövat låntagarnas personliga och ekonomiska förutsättningar samt ej heller i önskvärd omfattning trätt i kontakt med egnahemslåntagarna. För att egnahemslånerörelsen skall giva ett tillfredsställande resultat, torde det vara ett oeftergivligt villkor, att låneförmedlaren med uppmärksamhet följer de olika låntagarna och genom något sitt organ lämnar dem råd och vägledning. Så synes emellertid icke hava skett för sällskapets vidkommande. Även i andra hänseenden torde anmärkningar kunna framställas mot långivningen, såsom då i vissa fall lån

utlämnats å sådana jordbruk, som med hänsyn till sin storlek rätteligen icke bort egnahemsbelånas.

Med stöd av den undersökning, som å utredningens vägnar under sommaren 1931 verkställdes å ort och ställe, därvid uppskattning företogs av samtliga här ifrågavarande lägenheter, vilka icke befunno sig i sällskapetets ägo, har en sammanställning uppgjorts (se bil. 1) utvisande, bl. a., följande.

Lägenheterna uppgingo sammanlagt till 96 stycken, varav å Rönneholm 22, Hejdeholm 12, Oregården 8, Duveskog 8, Hjortaröd 8, Tibbaröd 1, Traneröd 3, Brogård 6, Kvärk 4, Långstorp 1, Karstgård 4, Kastberga 12 och Brodda 7. Av dessa lägenheter voro 4 bostadslägenheter. Låntagarnas kapitalskuld till sällskapet uppgick till för egnahemslån 1 030 070 kr. 65 öre, för regleringslån 205 209 kr. 80 öre och för andra lån 17 607 kr. 11 öre eller sammanlagt 1 252 887 kr. 56 öre. Vid jämförelse mellan låntagarnas kapitalskuld för egnahemslån, regleringslån och andra lån samt lägenheternas av utredningsmännen uppskattade värden framgår, att kapitalskulden i 43 fall överstiger lägenhetens värde med varierande belopp å tillhoppa 85 881 kr. 81 öre, varav högst 5 500 kr. och lägst 300 kr.

I hushållningssällskapetets ägo befinna sig 35 lägenheter, nämligen å Rönneholm 5, Hejdeholm 2, Oregården 4, Duveskog 2, Hjortaröd 1, Tibbaröd 4, Traneröd 3, Brogård 1, Åkestorp 2, Karstgård 1 och Kastberga 10. Dessa lägenheter graveras av egnahemslån å tillhoppa 383 200 kr. Med stöd av utav förvaltningsutskottet lämnade uppgifter har utredningen uppgjort en sammanställning rörande de förluster, som vore att förvänta å dessa lägenheter, upptagande egnahemslån och regleringslån till kapital och ränta samt övriga skulder. Beräknade förluster uppgå till omkring 204 200 kr. Sammanställningen är såsom bilaga 2 fogad till betänkandet.

Genom Westmarks och Sjövalls styckningar uppkommo 146 egnahemslotter. Här ovan hava redovisats 131. Återstående 15, utgörande tillskottsjord eller sådana lägenheter, beträffande vilka beviljat egnahemslån återbetalts, falla utanför här föreslagen reglering.

Av egnahemsutredningen vidtagna åtgärder.

En ingående granskning av uppgifterna angående de enskilda låntagarnas ställning gav utredningen den bestämda uppfattning, att ringa utsikt förefunnes för ett 40-tal egnahemsinnehavare att reda sig utan bistånd. Vid övervägande av frågan om sättet för bistånds lämnande trodde utredningen sig finna en framkomlig väg genom avskrivningar å egnahemslån och regleringslån beträffande sådana lägenheter, *vilka ej befunne sig i sällskapetets ägo*, därvid staten skulle tillskjuta visst rimligt belopp. Förslag i denna riktning framlades för hushållningssällskapetets förvaltnings-

utskott, men vann ej utskottets gillande. Utskottet gjorde därvid gällande, bland annat, att den ifrågasatta hjälpen till egnahemslåntagarna borde omfatta hela länet och ensamt bäras av staten. Denna utskottets ståndpunkt, som icke kunde delas av utredningen, innebar i huvudsak avslag å utredningens förslag, varför även andra möjligheter för frågans lösning syntes böra övervägas. Efter ingående prövning av olika förslag och i betraktande av, att säkra garantier ej funnes för, att låneverksamheten framdeles komme att av hushållningssällskapet skötas med större omsikt än tidigare varit fallet, samt med avseende fäst jämväl därvid, att den lånesökande allmänhetens förtroende för hushållningssällskapet såsom låneförmedlare, egnahemsutredningen veterligen, i väsentlig grad rubbats, fann utredningen skäl föreligga för sådan lösning av förevarande spörsmål, att hushållningssällskapet helt avkopplades från egnahemslånerörelsen i länet. Vid övervägande av frågan, hur under sådana förhållanden låneverksamheten inom länet lämpligen borde ordnas, stannade utredningen för den mening, att *staten* borde gå in för att själv handhava den av hushållningssällskapet hittills bedrivna statsunderstödda egnahemsverksamheten i länet.

I detta syfte höllos överläggningar med delegerade från hushållningssällskapets förvaltningsutskott, därvid preliminärt förslag till riktlinjer för överenskommelse mellan sällskapet och staten uppsattes och överlämnades till förvaltningsutskottets delegerade för att underställas utskottets prövning. I skrivelse den 26 november 1931 till egnahemsutredningen förklarade *förvaltningsutskottet* sig efter vissa erinringar och önskemål vilja i princip hos sällskapet förorda ett statens övertagande av lånerörelsen enligt de angivna riktlinjerna. Efter vidtagna mindre jämkningar i anslutning till förvaltningsutskottets erinringar tillställdes förvaltningsutskottet — för att framläggas för hushållningssällskapet å årsmöte den 15 december 1931 — följande *riktlinjer för överenskommelse mellan Malmöhus läns hushållningssällskap och staten rörande övertagande av hushållningssällskapets egnahemslånerörelse*.

»Under förutsättning av Kungl. Maj:ts godkännande övertager staten från och med den 1 juli 1932 Malmöhus läns hushållningssällskaps egnahemslånerörelse. Härför skola i huvudsak gälla följande villkor:

1. I fråga om de egnahemslägenheter, som den 1 juli 1932 befinna sig i egnahemslåntagares ägo, övertager staten hushållningssällskapets fordringar å egnahemslån och s. k. regleringslån, till såväl kapital som ränta, dock med den begränsning, att oguldna räntebelopp, som belöpa å tiden före den 15 november 1930 (vilken tidpunkt sammanfaller med ränteårets utgång hos sällskapet) icke övertagas. Förutsättning för att nyss angivna fordringar skola av staten övertagas är, att inteckning till säkerhet för fordran är fastställd med föreskriven förmånsrätt i *hela egnahemslägenheten* samt att fastigheten är av beskaffenhet att kunna egnahemsbelånas.

För övertagandet av sällskapets skuld för egnahemslån hos statskontoret

skall vidare gälla, att sällskapet styrker sig hava motsvarande fordran i egnahemslägenhet och att säkerhet i form av föreskriven inteckning är i gällande kraft. Lyftade, ej utlämnade egnahemslånemedel överlämnas till staten.

Där egnahemslån utlämnats mot borgen eller annan säkerhet än inteckning, skall säkerheten för lånens återbetalning vara sådan, att den kan av staten godkännas. Vid övertagandet av hushållningssällskapets egnahemsverksamhet skola alla förhållanden ordnas så, att krav ej uppkommer efteråt från någondera parten.

Beviljade egnahemspremielån, som icke utbetalats, skola överlämnas till staten. I de fall där egnahemspremielån efter den 1 januari 1930 utbetalats i förskott, utan att det arbete, som skolat utföras, blivit verkställt, ansvarar sällskapet för lånebeloppens återbetalning. Odisponerade, av sällskapet lyftade premielånebelopp överlämnas till staten.

2. Egnahemslägenheter, som den 1 juli 1932 befinna sig i sällskapets ägo, övertagas av staten med äganderätt i gravationsfritt tillstånd *till det saluvärde*, som före övertagandet vid värdering bestämmes av skiljemän, utsedda på sätt gällande lag om skiljemän stadgar. Klander mot skiljemännens beslut må ej föras.

De egnahemslägenheter, som den 1 december 1931 befunno sig i sällskapets ägo, få ej överlätas med egnahemslån, med mindre varje dylik överlåtelse underställes egnahemsstyrelsens prövning.

3. Sällskapets fordringar av annat slag än egnahemslån och regleringslån såsom gödselvårdslån, täckdikningslån och nyodlingslån övertagas till såväl kapital som ränta av staten, i den mån och till det belopp säkerhet finnes för dem i form av pantföreskrivna ägarehypotek i egnahemslåneinteckningar. Beträffande ränta å i denna punkt avsedda lån ävensom ränteavskrivningar skola motsvarande bestämmelser gälla som i punkt 1 stadgats i fråga om ränta å egnahemslån.

4. Av sällskapet ägda lägenheter, som den 1 november 1931 icke voro utarrenderade, skola genom sällskapets försorg skötas (vårbrukas och besås) samt husen därå vårdas, intill dess lägenheterna övertagas av staten.

5. Sällskapet inbetalar till statskontoret inom föreskriven tid alla räntor, amorteringar, extra kapitalavbetalningar och livförsäkringsavgifter, som belöpa å tiden intill utgången av år 1931.

6. Sällskapet ansvarar för att byggnaderna å egnahemslägenheterna, såväl å dem, som innehavas av sällskapet som av låntagarna, äro till betryggande belopp brandförsäkrade intill den 1 september 1932.

7. Å tiden intill den 1 januari 1932 belöpande skatter och onera för lägenheter, som befinna sig i sällskapets ägo, gäldas av sällskapet.

8. Nu igångsatta eller beslutade nödhjälpsarbeten å Traneröd, Hjortaröd och Duveskog skola fortgå enligt uppgjord plan. Dylika arbeten å Tibbaröd och Kastberga skola fullföljas i enlighet med den överenskomelse, som kan träffas emellan hushållningssällskapet och statens egnahemsstyrelse.

9. Till mötande av en del av riskerna å den övertagna lånerörelsen överlämnar sällskapet till staten den 1 juli 1932 ett belopp av 28,200 kr., motsvarande sällskapets vid bokslutet för år 1930 bokförda behållning å lånerörelsen.

10. Det statliga förvaltningsbidrag för egnahemslånerörelsen, som utbetalas under år 1932, skall tillfalla staten.

11. I samband med övertagandet av sällskapets egnahemsverksamhet skola samtliga handlingar rörande egnahemsverksamheten överlämnas till staten.

12. Tvist angående tolkning av ovan angivna bestämmelser skall hänskjutas till avgörande av skiljemän, utsedda på sätt i punkt 2 stadgas.»

I skrivelse den 15 december 1931 har förvaltningsutskottet meddelat, att *hushållningssällskapet* å årsmöte den 15 december 1931 beslutat godkänna förslag om statens övertagande av sällskapets egnahemslånerörelse på de villkor, som angåves i riktlinjer för övertagandet, vilka tillställts förvaltningsutskottet från egnahemsutredningen.

Omfattningen av hushållningssällskapets egnahemsverksamhet.

Den ungefärliga omfattningen av den av Malmöhus läns hushållningssällskap bedrivna statsunderstödda egnahemsverksamheten framgår av här nedan meddelade uppgifter.

För tiden intill början av 1932 hava utlämnats 1 770 egnahemslån, varav 957 för jordbrukslägenheter och 813 för bostadslägenheter. Sällskapets kapitalskuld till statskontoret den 1 januari 1931 utgjorde 8 928 986 kr., motsvarande en utgif: för räntor och annuiteter under 1930 av c:a 629 000 kr., varav räntor 356 600 kr. Egnahemslåntagarnas skuld till sällskapet för egnahemslån uppgick vid angivna tidpunkt till 8 614 129 kr. Intill 1932 hava 323 premielån till egnahemslåntagare utlämnats till ett sammanlagt belopp av 259 050 kr. Nedanstående tabell visar utvecklingen under tioårsperioden 1922/1931 i fråga om antalet beviljade egnahemslån:

År	Antal egnahemslån
1922	75
1923	140
1924	171
1925	193
1926	167
1927	173
1928	124
1929	65
1930	71
1931	30

Andra lån såsom nyodlingslån, täckdikningslån och gödselvårdslån ha-
va utlämnats till ett antal av 77 med en sammanlagd kapitalskuld å 37 537
kr. 74 öre enligt nedanstående fördelning.

Låneelag	Antal lån	Kronor
Nyodlingslån	15	5,898: 17
Täckdikningslån	14	12,605: 41
Statens gödselvårdslån	15	7,990: —
Hästavelslån	1	320: —
Sällskapets gödselvårdslån	28	9,095: —
Warholmslån	3	729: 16
Sällskapets nya gödselvårdslån	1	900: —
Tillhopa	77	37,537: 74

Övertagandet av egnahemsverksamheten och därmed samman- hängande frågor.

När utredningen gått in för tanken, att ordnandet av egnahemsverk-
samheten inom Malmöhus län tarvade statens övertagande av verksam-
heten, har utredningen ingalunda avsett, att egnahemsverksamheten där-
städes allt framgent skulle omhänderhavas av staten. Den statliga orga-
nisationsformen är sålunda avsedd såsom provisorium i syfte att åstad-
komma ordnade förhållanden på området. När detta mål uppnåtts torde
tiden vara inne att ånyo överväga, vilken organisationsform, som bäst
lämpar sig för framtiden.

Det statliga övertagandet avser tiden efter den 1 juli 1932 och
innebär, att staten från och med nämnda dag övertager sällskapets
engagemang för egnahems- och premielån m. m. mot det, att sällskapet
överlämnar låntagarnas skuldförbindelser, lånekontrakt och övriga hand-
lingar såsom vederbörlig inteckningssäkerhet. I samband härmed befrias
sällskapet från ansvarigheten i förhållande till statskontoret för erhållna
egnahemsstatslån och premielåneanslag. Det statliga övertagandet om-
fattar sålunda egnahems- och premielån samt vidare s. k. regleringslån
till ett kapitalbelopp av högst 205,210 kronor, intecknade i egnahemslägen-
heterna. Av sällskapet till egnahemslåntagare beviljade andra lån så-
som gödselvårds-, täckdiknings- och nyodlingslån övertagas av staten i den
mån och till det belopp säkerhet finnes i form av pantförskrivna ägare-
hypotek i fastighetsinteckningar. Detta senare övertagande har ansetts
nödigt till undvikande av, att inteckningssäkerheten splittras å olika
händer.

Enligt de av sällskapet antagna riktlinjer för överenskommelse mellan
staten och sällskapet skall staten övertaga sådana oguldna räntor och ka-

pitalavbetalningar å egnahemslån samt de oguldna räntor å gödselvårds- m. fl. lån, som belöpa å tiden efter den 15 november 1930. Enligt muntlig överenskommelse mellan utredningen och delegerade från hushållningskapets förvaltningsutskott skola oguldna belopp, som belöpa å tiden före sagda dag, av sällskapet avskrivas. Sällskapet har åtagit sig att till statskontoret inom föreskriven tid inbetala samtliga räntor och kapitalavbetalningar, som belöpa å tiden intill utgången av 1931. Dessa belopp förskjutas sålunda av sällskapet mot kontant gottgörelse av staten vid övertagandet.

För beräkning av *medelsbehovet* för övertagandet av sällskapets fordringar för lån och räntor har följande sammanställning uppgjorts.

	Kapital kronor	Ränta kronor	Summa kronor
I. Regleringslån, högst	205 210	—	205 210
Oguldna räntor därå för tiden $\frac{15}{11}$ 1930— $\frac{30}{6}$ 1932	—	16 000	16 000
II. Andra lån (gödselvårdslån, nyodlingslån, täckdikningslån m. m.), högst	37 537	—	37 537
Oguldna räntor därå för tiden $\frac{15}{11}$ 1930— $\frac{30}{6}$ 1932	—	3 000	3 000
III. Oguldna kapitalavbetalningar och räntor å egnahemslån för tiden $\frac{15}{11}$ 1930— $\frac{1}{1}$ 1932, beräknat be- lopp	5 000	85 000	90 000
Tillhopa	247 747	104 000	351 747.

För övertagandet av i sällskapets ägo varande 35 egnahemslägenheter, belånade med egnahemslån till 383,200 kronor, torde ej behöva avsättas något belopp. Den värdering, som skall ligga till grund för övertagandet, torde nämligen komma att giva vid handen, att lägenheternas värden i genomsnitt näppeligen väsentligt överstiga egnahemslånebeloppet.

Beträffande *medelsanskaffningen* för de direkta utgifterna i samband med övertagandet av verksamheten (gottgörelse till sällskapet för regleringslån, gödselvårds- m. fl. lån samt oguldna räntor och kapitalavbetalningar å egnahemslån m. m.) har utredningen efter ingående överbäganden stannat för den anordning, att det belopp, som härför erfordras, förskjutes från jordförmedlingsfondens för ny utlåning tillgängliga kapitalbehållning, som enligt uppgift från statskontoret uppgår till omkring 1 300 000 kronor. Till förfogande påräknas sålunda ett förlag ur jordförmedlingsfonden mot redovisningsskyldighet, att återbetalas inom viss kortare tid, förslagsvis tre år, och med förräntning efter 4 %. Dylikt engagemang ur jordförmedlingsfonden skulle sålunda bli rent tillfälligt och bör avlösas på sätt nedan närmare angives.

Ur egnahemslånefonden beviljas, i sådana fall där behov föreligger, nya egnahemslån i sådan utsträckning, att varje nytt lån täcker äldre egnahemslån, regleringslån och gödselvårds- m. fl. lån. Då lägenheterna i viss utsträckning torde vara belånade med egnahemslån till högsta medgivna belopp (5/6 av belåningsvärdet), erfordras emellertid riksdagens medgivande att, utan hinder av gällande bestämmelser om högsta lånebelopp i förhållande till fastighetsvärdet, bevilja egnahemslån intill fulla fastighetsvärdet. Av sålunda erhållna medel ur egnahemslånefonden gottgöres jordförmedlingsfonden för därur erhållet förlag. Till det närmare förfarings sättet återkommer utredningen här nedan vid behandling av frågorna rörande skötseln av den övertagna egnahemsverksamheten.

Det statliga organets tillsättande, organisation och uppgifter.

Utredningen håller före, att det statliga organ, som skall anförtros skötseln av egnahemsverksamheten i länet, bör utgöras av en under egnahemsstyrelsens överinseende ställd egnahemsnämnd, benämnd *Malmöhus läns egnahemsnämnd*, bestående av fem ledamöter jämte två suppleanter, vilka utses av Kungl. Maj:t efter egnahemsstyrelsens hörande. Ordförande och vice ordförande inom nämnden torde böra förordnas av Kungl. Maj:t, som jämväl bör utfärda instruktion för nämnden. Förslag till instruktion har uppgjorts av utredningen och bifogats betänkandet (bil. 3). Beträffande lämplig förläggningssort för nämnden har utredningen övervägt olika uppslag, därvid bl. a. förslag framställts att förlägga nämnden till Eslöv i stället för till Malmö. Av flera anledningar, främst i besparings syfte, har utredningen därvid stannat för Eslöv såsom lämpligaste förläggningssort åtminstone tillsvidare. Vägande skäl för sådan anordning synas ligga däri, att det helt övervägande antalet egna hem finnas i länets norra del. Dessutom ligga de flesta av de genom Westmarks och Sjövals styckningar uppkomna lägenheterna i trakten av Eslöv. Med utgångspunkt från, att nämndens uppgifter åtminstone till en början lär i ej ringa utsträckning komma att röra sig om ordnande av förhållandena å de Westmarkska och Sjövalska styckningarna, torde — till undvikande av oupphörligen återkommande resor för konsulenten och ledamöterna — Eslöv vara att föredraga såsom förläggningssort. Med den anordning rörande medelsförvaltningen, som utredningen nedan vill föreslå, kunna visserligen vissa svårigheter tänkas uppkomma därigenom, att nämnden är förlagd till annan ort än där riksbankens avdelningskontor finnes. Nu avsedda svårigheter torde emellertid kunna övervinnas genom anlitan av posten såsom mellanhand mellan nämnden och riksbanken.

Årlig utgiftsstat för nämnden torde böra fastställas av Kungl. Maj:t. I anseende till det betungande och ansvarsfulla arbete, som kommer att åvila ordföranden inom nämnden, synes något arvode åt denne böra beräknas, förslagsvis 1 000 kr. för år. För uppdraget böra ordföranden, ledamöter och suppleanter åtnjuta dagarvode samt annan ersättning enligt, i tillämpliga delar, föreskrifterna i kungörelsen den 29 augusti 1921 (nr 517) med vissa bestämmelser angående kommittéer. Till nämnden böra knytas erforderliga tjänstemän och biträden. *Särskild vikt synes ligga uppå anställande av en duglig och erfaren konsulent*, vilken det praktiska arbetet med ordnande av egnahemslåntagarnas förhållanden samt besiktningar för nya egnahemslån skall åvila. Till jordbrukskonsulent hos hushållningssällskap utgår enligt gällande bestämmelser av statsmedel avlöning å 4,200 kr. med tre ålderstillägg å 500 kr., varjämte pension i statens pensionsanstalt är honom tillförsäkrad. Enligt utredningens mening måste arvode till konsulenten hos den statliga nämnden beräknas till ett belopp, som något överstiger de avlöningsförmåner, som tillkomma jordbrukskonsulent hos hushållningssällskap. På grund härav synes arvode till konsulenten hos egnahemsnämnden icke böra upptagas till lägre belopp än 6,000 kr. Därjämte torde behövas en kamrerare för skötsel av bokföringen. Till denne synes av lämplighetsskäl böra beräknas ett årligt arvode å enahanda belopp som till konsulenten. För det ordinarie renskrivningsarbetet torde erfordras ett kvinnligt skrivbiträde. Dessutom torde någon utgiftsmarginal böra hållas öppen för extra biträden. Utgiftsstaten för budgetåret 1932, 1933 beräknas sålunda få följande utseende:

Utgiftsstat.

Årsarvode till ordföranden	kronor 1 000
Dagarvoden till ordföranden och ledamöter ..	» 2 000
Rese- och traktamentsersättningar till ledamöter och tjänstemän	» 5 000
1 konsulent, arvode	» 6 000
1 kamrerare, »	» 6 000
1 skrivbiträde, »	» 2 000
Extra biträden	» 1 000
Skrivmaterialier och expenser	» 3 000
Lokalhyra, lyse, värme och städning	» 2 000

Tillhopa kronor 28 000.

För anskaffande av möbler och övriga kontorsutensilier torde erfordras 3 500 kr. Arvoden och övriga löpande utgifter för nämndens förvaltning samt för mötande av uppkommande förluster å egnahemslåneverksamheten torde få utgå av årligt anslag, motsvarande det årliga förvaltningsbidraget till hushållningssällskapen. För 1932 har beräknats för Malmö-

hus läns hushållningssällskap ett förvaltningsbidrag å 44 000 kr. Beloppet synes lämpligen böra anvisas ur förslagsanslaget till förvaltningsbidrag till egnahemslåneförmedlarna. Vad av anvisade medel icke åtgår till förvaltningskostnader och täckande av uppkommande förluster, torde böra avsättas till en särskild fond, varöver den statliga nämnden bör äga förfoga mot redovisningsskyldighet.

Å den statliga nämnden bör ankomma i första hand att ombestyrja övertagandet av egnahemsverksamheten från sällskapet samt i samband därmed ordnande av låntagarnas ekonomiska förhållanden. Därjämte ankommer å nämnden förmedling av nya egnahemslån och premielån. Till dessa uppgifter var för sig återkommer utredningen här nedan.

Den föreslagna anordningen med statlig organisation för egnahemsverksamheten i Malmöhus län torde föranleda ändrad lydelse av § 1 i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten. Förslag till dylik författningsändring har uppgjorts och fogats till betänkandet.

Den statliga nämndens övertagande av egnahemsverksamheten och därmed sammanhängande frågor.

Tidigare har redogjorts för planen för övertagandet av verksamheten och medelsanskaffningen härför. Därvid har föreslagits, att de kontanta utgifter, som uppkomma i samband med övertagandet i enlighet med de av utredningen för sällskapet framlagda riktlinjerna, skola i första hand gäldas genom förlagsmedel ur jordförmedlingsfonden. Efter hand bör undersökas, i vad mån nya egnahemslån intill fulla fastighetsvärdet, där så erfordras, kunna beviljas, vilka täcka såväl äldre egnahemslån som övriga av sällskapet beviljade lån utöver egnahemslånet. Härvidlag är emellertid att märka, att av sällskapet beviljade gödselvärdss- m. fl. lån samt räntor därå skola inlösas endast i den mån och till det belopp säkerhet finnes i ägarehypotek i fastighetsinteckningar. Beträffande inlösen av oguldna räntor och avbetalningar å egnahemslån erinras, att sällskapet åtagit sig att inom vederbörlig tid inleverera samtliga de räntor och avbetalningar å egnahemslån, vilka belöpa å tiden intill utgången av 1931. För av låntagarna ej erlagda dylika belopp erhåller sällskapet vid överlåtelsen av verksamheten gottgörelse av förlagsmedlen ur jordförmedlingsfonden. Då oguldna belopp givetvis böra utkrävas av låntagarna i de fall, där detta lämpligen låter sig göra, synes särskild undersökning böra föranstaltas av nämnden rörande låntagarnas betalningsmöjligheter. Ur de nya egnahemslånen gottgöres därefter jordförmedlingsfonden för vad till sällskapet utgivits för ändamålet, varjämte fonden efter hand erhåller betalning i övrigt, i den mån beloppen utkrävas eller

eljest inflyta från vederbörande. I särskilda fall, där avskrivningar enligt vad nedan sägs anses böra komma till stånd, utgår gottgörelse från för avskrivningar avsedda medel.

Sedan de med övertagande av egnahemsverksamheten sammanhängande förhållanden ordnats, föreligger för nämnden uppgiften att söka reglera skulderna för de låntagare, som tillkommit i samband med Westmarks och Sjövalls styckningar, ävensom övriga låntagares skuldförhållanden, där så visar sig nödigt. För sanering av förhållandena torde vara nödvändigt, att ett belopp av 100 000 kr. ställes till nämndens förfogande, att användas enligt av utredningen tidigare avgivet förslag om räntefria stödlån till egnahemslåntagare.

Det torde emellertid därjämte visa sig nödvändigt att i särskilda fall hos låntagare företaga avskrivningar å kapital eller ränta. Härför torde lämpligen böra avsättas det belopp å 28 200 kr. (motsvarande den bokförda behållningen för 1930 å sällskapets riskfond), som skall överlämnas till staten.

Å den statliga nämnden ankommande verksamhet med förmedling av egnahemslån och premielån.

Å den statliga nämnden bör ankomma att bedriva fortsatt egnahemsverksamhet inom länet, därvid *anslag* ur egnahemslånefonden samt premielåneanslag från anslaget till premielån till egnahemslåntagare torde böra ställas till nämndens förfogande, att användas enligt gällande bestämmelser för den statsunderstödda egnahemsverksamheten i tillämpliga delar samt de föreskrifter i övrigt, Kungl. Maj:t må utfärda. Av flera skäl har utredningen övervägt sådan anordning, att från egnahemslånefonden avskiljes en särskild fond, avsedd för här ifrågasvarande verksamhet, förvaltd av statskontoret, och benämnd *förlag ur egnahemslånefonden för Malmöhus län*. Till den på så sätt bildade förlagsfonden skulle överföras samtliga fordringar hos Malmöhus läns hushållningssällskap för erhållna egnahemsstatslån ävensom inflytande amorteringar å nya lån. Dylikt förfaringssätt skulle sannolikt medföra åtskilliga lättnader för statskontoret i bokföringshänseende, varjämte man undviker det mindre tilltalande system, att ur samma fond utlämnas dels *lån* till hushållningssällskapen och övriga låneförmedlare och dels *anslag* för egnahemsverksamheten i Malmöhus län. Samtliga utbetalningar från nämnden till låntagare torde böra ske genom riksbanken. Till den statliga nämndens förfogande anvisade anslag från förlaget ur egnahemslånefonden ävensom premielåneanslag böra sålunda insättas på giroräkning hos riksbanken, som jämväl från nämnden mottager inflytande räntor och amorteringar m. m. Den årliga revisionen torde böra åvila riksräkenskapsverket i vanlig ordning.

I egnahemslägenheterna beviljade inteckningar till säkerhet för lån torde böra anförtros till förvaring av den statliga nämnden.

Besvär över egnahemsnämndens beslut böra anföras hos statens egnahemsstyrelse samt vidare hos Kungl. Maj:t.

Egnahemsutredningens hemställan.

Med åberopande av vad ovan anförts och föreslagits får egnahemsutredningen hemställa,

att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

1) att Malmöhus läns hushållningssällskaps statsunderstödda egnahemsverksamhet må, räknat från och med den 1 juli 1932, övertagas av staten i enlighet med av utredningen föreslagna villkor,

2) att från och med nämnda dag statsunderstödd egnahemsverksamhet må utövas i Malmöhus län av en statlig egnahemsnämnd enligt, i tillämpliga delar, gällande bestämmelser för den statsunderstödda egnahemsverksamheten samt de föreskrifter i övrigt, Kungl. Maj:t må utlärdas,

3) att från egnahemslånefonden må avskiljas en särskild fond, benämnd förslag ur egnahemslånefonden för Malmöhus län,

4) att från förslaget ur egnahemslånefonden för Malmöhus län må utgå egnahemslåneanslag enligt gällande bestämmelser för egnahemsstatslån i tillämpliga delar samt de föreskrifter i övrigt, Kungl. Maj:t må utfärda,

5) att i samband med övertagandet av egnahemsverksamheten erforderliga kontanta utlägg må gäldas genom anlitan­de av förslag ur jordförmedlingsfonden mot redovisningsskyldighet och enligt bestämmelser i övrigt, som av utredningen föreslagits,

6) att för omreglering av vissa låntagares gäld i huvudsaklig överensstämmelse med utredningens förslag egnahemsnämnden i Malmöhus län må, utan hinder av gällande bestämmelser om högsta lånebelopp i förhållande till fastighetsvärdet, bevilja egnahemslån till fulla fastighetsvärdet,

7) att till löpande utgifter för egnahemsnämndens förvaltning samt för täckande av uppkommande förluster å egnahemsverksamheten må tillsvidare utgå årligt belopp, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, motsvarande det årliga förvaltningsbidraget till hushållningssällskapen,

8) att för ordnande av egnahemsförhållandena i Malmöhus län anvisas ett belopp av 100.000 kr. att användas enligt av utredningen föreslagna villkor för räntefria stödlån till egnahemslåntagare, samt

9) att Kungl. Maj:t må vidtaga de åtgärder, som kunna erfordras för genomförandet av sagda övertagande.

Författningsförslag.

(Nuvarande lydelse)

Nr 217.

Kungl. Maj:ts kungörelse angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten; given Stockholms slott den 8 juni 1928.

Kungl. Maj:t har, efter riksdagens hörande, funnit gott förordna som följer:

Kap. I.

Om statens egnahemsstyrelse och den statsunderstödda lokala egnahemsorganisationen.

§ 1.

I denna kungörelse omförmäld statsunderstödd egnahemsverksamhet må, under överinseende av statens egnahemsstyrelse och på nedan angivna villkor, utövas av hushållningssällskap, kommuner, aktiebolag och föreningar (låneförmedlare).

(Föreslagen ändrad lydelse)

Kungl. Maj:ts kungörelse angående ändrad lydelse av § 1 i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten;

Kungl. Maj:t har, efter riksdagens hörande, funnit gott förordna, att § 1 i kungörelsen den 8 juni 1928 angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnahemsverksamheten skall hava följande ändrade lydelse:

Kap. I.

Om statens egnahemsstyrelse och den statsunderstödda lokala egnahemsorganisationen.

§ 1.

I denna kungörelse — — — (låneförmedlare).

Utan hinder av stadgandet i första stycket må statsunderstödd egnahemsverksamhet i Malmöhus län utövas av annat organ än förut sagts. Om sådant organ samt av detta bedriven egnahemsverksamhet är särskilt stadgat.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1932.

Bil. 1.

**Sammanställning rörande egna hemslägenheter, vilka ej befinna sig i
hushållningssällskapets ägo.**

Egnahems- lånets Nr	Låntagarnas nuvarande kapitalskuld till sällskapet			Summa nu- varande kapi- talskuld till sällskapet kronor	Lägenheternas av egnahemsut- redningen upp- skattade värden kronor	Lägenhetens värde under- stiger kapital- skulden med kronor
	Egnah:s lån kronor	Regleringslån kronor	Andra lån kronor			
Rönneholm						
658	6 416 ⁸³	1 215 [—]	—	7 631 ⁸⁸	8 000 [—]	—
746	12 421 ⁸⁸	—	—	12 421 ⁸⁸	13 000 [—]	—
747	12 421 ⁸⁸	1 425 [—]	—	13 846 ⁸⁸	14 500 [—]	—
748	12 421 ⁸⁸	3 325 [—]	—	15 746 ⁸⁸	16 000 [—]	—
749	12 421 ⁸⁸	3 040 [—]	—	15 461 ⁸⁸	16 500 [—]	—
750	12 372 ⁰⁸	—	600 ⁰⁸	12 972 ⁰⁶	10 000 [—]	2 972 ⁰⁶
751	12 340 ⁰⁴	3 800 [—]	300 [—]	16 440 ⁰⁴	17 000 [—]	—
752	11 846 ⁴⁴	900 [—]	285 ⁷¹	13 032 ¹⁵	11 500 [—]	1 532 ¹⁵
754	12 340 ⁰⁴	2 700 [—]	300 [—]	15 340 ⁰⁴	16 000 [—]	—
755	11 846 ⁴⁴	2 000 [—]	—	13 846 ⁴⁴	16 000 [—]	—
756	5 923 ²²	1 500 [—]	1 312 [—]	8 735 ²²	8 000 [—]	735 ²²
757	11 846 ⁴⁴	—	428 ⁵⁵	12 274 ⁹⁹	15 000 [—]	—
758	12 421 ⁸⁸	—	—	12 421 ⁸⁸	20 000 [—]	—
759	6 459 ⁸⁸	520 [—]	3 268 ⁵⁷	10 247 ⁹⁵	8 200 [—]	2 047 ⁹⁵
760	12 421 ⁸⁸	1 900 [—]	—	14 321 ⁸⁸	9 000 [—]	5 321 ⁸⁸
873	12 500 [—]	4 000 [—]	—	16 500 [—]	17 000 [—]	—
933	11 904 ⁷⁶	—	—	11 904 ⁷⁶	12 800 [—]	—
937	9 500 [—]	1 620 [—]	2 875 [—]	14 995 [—]	12 500 [—]	2 495 [—]
1219	5 000 [—]	—	—	5 000 [—]	8 000 [—]	3 000 [—]
715	4 643 ⁷⁵	—	—	4 643 ⁷⁵	—	—
1162	2 000 [—]	—	—	2 000 [—]	—	—
1364	5 000 [—]	—	—	5 000 [—]	—	—
Hejdeholm						
1032	12 500 [—]	3 800 [—]	—	16 300 [—]	16 000 [—]	300 [—]
1033	10 000 [—]	—	—	10 000 [—]	10 000 [—]	—
1034	12 500 [—]	2 850 [—]	405 [—]	15 755 [—]	14 500 [—]	1 255 [—]
1035	12 500 [—]	2 612 ⁵⁰	420 [—]	15 532 ⁵⁰	13 500 [—]	2 032 ⁵⁰
1036	11 500 [—]	1 567 ⁵⁰	330 [—]	12 397 ⁵⁰	11 500 [—]	897 ⁵⁰
1038	12 500 [—]	—	540 [—]	13 040 [—]	19 000 [—]	—
1039	12 500 [—]	3 150 [—]	—	15 650 [—]	18 500 [—]	—
1040	12 500 [—]	3 500 [—]	—	16 000 [—]	16 000 [—]	—
1042	6 800 [—]	1 800 [—]	—	8 600 [—]	9 000 [—]	—
1043	12 500 [—]	3 750 [—]	—	16 250 [—]	15 000 [—]	1 250 [—]
1044	12 500 [—]	2 000 [—]	—	14 500 [—]	—	—
1045	12 500 [—]	5 045 [—]	600 [—]	18 145 [—]	16 000 [—]	2 145 [—]

Egnahems- lånets Nr	Läntagarnas nuvarande kapitalskuld till sällskapet			Summa nu- varande kapi- talskuld till sällskapet kronor	Lägenheternas av egnahemsut- redningen upp- skattade värden kronor	Lägenhetens värde under- stiger kapital- skulden med kronor
	Egnah:s lån kronor	Regleringslån kronor	Andra lån kronor			
<i>Oregården</i>						
1021	6 000·—	2 520·—	—	8 520·—	—	—
1022	6 000·—	—	—	6 000·—	—	—
1023	12 500·—	—	—	12 500·—	—	—
1024	12 500·—	2 667·—	—	15 167·—	16 500·—	—
1028	12 500·—	3 000·—	—	15 500·—	14 500·—	1 000·—
1029	12 500·—	—	—	12 500·—	15 900·—	—
1030	12 500·—	2 375·—	—	14 875·—	20 000·—	—
1031	12 500·—	7 000·—	675·—	20 175·—	18 000·—	2 175·—
<i>Duveskog</i>						
1201	12 500·—	—	—	12 500·—	11 000·—	1 500·—
1202	6 000·—	—	—	6 000·—	6 500·—	—
1203	12 500·—	2 850·—	—	15 350·—	15 000·—	350·—
1204	12 500·—	4 050·—	—	16 550·—	17 000·—	—
1205	12 500·—	3 600·—	—	16 100·—	14 500·—	1 600·—
1208	12 500·—	2 500·—	—	15 000·—	17 000·—	—
1209	12 500·—	—	—	12 500·—	—	—
1210	3 000·—	—	—	3 000·—	—	—
<i>Hjortaröd</i>						
1211	12 500·—	3 600·—	—	16 100·—	21 000·—	—
1212	12 500·—	3 000·—	—	15 500·—	13 000·—	2 500·—
1213	7 500·—	—	—	7 500·—	7 500·—	—
1214	11 000·—	—	—	11 000·—	10 000·—	1 000·—
1216	12 500·—	10 000·—	—	22 500·—	21 000·—	1 500·—
1217	12 500·—	5 310·—	925·—	18 735·—	15 000·—	3 735·—
1226	3 000·—	—	—	3 000·—	3 000·—	—
1682	7 000·—	—	—	7 000·—	—	—
<i>Tibbaröd</i>						
1050	10 000·—	1 350·—	1 907·25	13 257·25	12 500·—	757·25
<i>Traneröd</i>						
1091	12 000·—	—	—	12 000·—	—	—
1095	11 000·—	4 416·10	—	15 416·10	15 000·—	416·10
1096	12 500·—	2 000·—	—	14 500·—	12 500·—	2 000·—
<i>Brogårda</i>						
1309	12 500·—	1 187·50	—	13 687·50	13 000·—	687·50
1312	12 500·—	—	—	12 500·—	14 000·—	—
1313	12 500·—	—	—	12 500·—	26 000·—	—

Egnahems- lånets Nr	Låntagarnas nuvarande kapitalskuld till sällskapet			Summa nu- varande kapi- talskuld till sällskapet kronor	Lågenheternas av egnahemsut- redningen upp- skattade värden kronor	Lågenhetens värde under- stiger kapital- talskuden med kronor
	Egnah:s lån kronor	Regleringslån kronor	Andra lån kronor			
1314	12 500·—	2 600·—	—	15 100·—	23 000·—	—
1316	12 500·—	—	—	12 500·—	40 000·—	—
1356	3 000·—	—	—	3 000·—	—	—
<i>Kvärk</i>						
1318	3 000·—	—	—	3 000·—	1 000·—	2 000·—
1319	12 500·—	—	—	12 500·—	7 000·—	5 500·—
1339	5 000·—	—	—	5 000·—	8 000·—	—
1340	9 000·—	—	—	9 000·—	10 000·—	—
<i>Långstorp</i>						
1550	8 500·—	—	—	8 500·—	10 000·—	—
<i>Karstgård</i>						
935	12 500·—	—	1 195·—	13 695·—	43 500·—	—
1221	12 000·—	—	—	12 000·—	10 000·—	2 000·—
1223	12 500·—	—	740·—	13 240·—	—	—
1245	12 500·—	—	—	12 500·—	14 000·—	—
<i>Kastberga</i>						
1189	9 700·—	—	—	9 700·—	10 700·—	—
1190	12 100·—	4 500·—	—	16 600·—	16 000·—	600·—
1193	12 500·—	4 304·70	—	16 804·70	13 000·—	3 804·70
1194	12 500·—	8 845·—	—	21 345·—	18 000·—	3 345·—
1195	12 500·—	9 000·—	—	21 500·—	21 000·—	500·—
1198	12 500·—	8 160·—	—	20 660·—	9 000·—	1 660·—
1231	12 500·—	3 937·50	—	16 437·50	19 000·—	—
1232	12 500·—	1 350·—	—	13 850·—	14 500·—	—
1233	12 500·—	1 900·—	500·—	14 900·—	14 000·—	900·—
1246	10 000·—	2 602·—	—	12 602·—	10 000·—	2 602·—
1247	10 000·—	1 800·—	—	11 800·—	15 000·—	—
1291	10 500·—	—	—	10 500·—	7 000·—	3 000·—
<i>Brodda</i>						
1324	12 500·—	500·—	—	13 000·—	13 000·—	—
1325	12 500·—	1 900·—	—	14 400·—	14 000·—	400·—
1326	12 500·—	2 945·—	—	15 445·—	13 000·—	2 445·—
1327	12 500·—	3 420·—	—	15 920·—	14 000·—	1 920·—
1343	10 000·—	1 900·—	—	11 900·—	10 000·—	1 900·—
1420	12 500·—	11 100·—	—	23 600·—	20 000·—	3 600·—
1421	12 500·—	15 000·—	—	27 500·—	23 000·—	4 500·—
Summa	1 030 070 65	205 209 80	17 607 11	1 252 887 56	1 208 100·—	85 881 81

Bil. 2.

**Sammanställning rörande egnahemslägenheter, vilka befinna sig i
hushållningssällskapets ägo.**

Egnahems- länets Nr	Egnahemslån		Regleringslån		Övrig skuld kronor	Summa fordran kronor	Beräknad förlust cirka kronor
	Kapital kronor	Ränta kronor	Kapital kronor	Ränta kronor			
Rönneholm							
753	12 000.—	1 621 ¹³	4 800.—	590.—	902 ²⁴	19 913 ³⁷	7 900.—
872	12 000.—	1 558 ¹³	5 000.—	620.—	518 ¹⁰	19 696 ²⁸	10 200.—
925	10 000.—	898 ⁴⁴	—	—	1 924 ¹⁹	12 822 ⁶³	3 800.—
1566	3 900.—	468.—	1 500.—	184.—	193 ⁸⁰	6 245 ⁸⁰	4 200.—
1228	10 000.—	1 200.—	1 500.—	222.—	333 ⁴²	13 255 ⁴²	2 300.—
Karstgård							
1220	12 500.—	1 500.—	500.—	61.—	294 ⁸⁰	14 855 ⁸⁰	9 500.—
Kastberga							
1191	12 500.—	1 000.—	4 000.—	592.—	319 ⁶²	18 411 ⁶²	7 000.—
1192	11 500.—	1 380.—	4 500.—	666.—	510 ⁷⁵	18 556 ⁷⁵	7 600.—
1196	11 000.—	944.—	—	—	480 ⁰⁵	12 424 ⁰⁵	3 500.—
1197	12 500.—	—	8 500.—	1 120.—	412 ²⁷	22 532 ²⁷	4 000.—
1276	11 500.—	1 208 ³³	—	—	416 ²⁷	13 124 ⁶⁰	4 100.—
1277	11 500.—	1 438 ³³	—	—	320 ⁹³	13 259 ²⁶	4 300.—
1292	11 500.—	1 438 ³³	—	—	447 ⁰²	13 383 ³⁵	4 300.—
1293	11 500.—	1 438 ³³	—	—	150 ¹³	13 088 ⁴⁶	4 100.—
1294	11 500.—	1 438 ³³	—	—	131 ⁹⁷	13 070 ³⁰	4 100.—
1295	11 500.—	1 309 ⁹⁸	—	—	248 ⁵⁵	13 158 ⁵⁸	4 200.—
Hejdeholm							
1037	10 000.—	1 245 ⁹⁴	2 000.—	246.—	224 ¹⁸	13 716 ¹²	6 000.—
1041	12 500.—	1 057 ⁴²	12 000.—	875.—	624 ⁰⁷	27 056 ⁴⁹	8 100.—
Duveskog							
1206	12 500.—	2 000.—	3 000.—	444.—	1 928 ⁹⁸	19 872 ⁹⁸	8 900.—
1207	12 500.—	2 000.—	2 000.—	296.—	1 630 ⁶³	18 426 ⁶³	6 400.—
Oregården							
1025	11 000.—	930 ⁵³	—	—	308 ²⁶	12 238 ⁷⁹	2 200.—
1026	10 000.—	1 245 ⁹⁴	1 500.—	222.—	625 ⁸⁶	20 375 ³⁶	13 000.—
1056	6 000.—	747 ⁵⁶			34.—		
1027	12 000.—	1 495 ¹³	2 500.—	370.—	424 ³⁹	16 789 ⁵²	6 800.—
Hjortaröd							
1215	12 500.—	1 000.—	2 000.—	246.—	428 ⁶⁸	16 174 ⁶⁸	6 200.—

Egnahems- lånets Nr	Egnahemslån		Regleringslån		Övrig skuld kronor	Summa fordran kronor	Beräknad förlust cirka kronor
	Kapital kronor	Ränta kronor	Kapital kronor	Ränta kronor			
Tibbaröd							
1051	10 000.—	845 ^{·94}	2 000.—	296.—	3 483 ^{·89}	16 625 ^{·88}	5 000.—
1052	10 000.—	1 245 ^{·94}	1 500.—	222.—	3 491 ^{·11}	16 459 ^{·05}	5 000.—
1068	10 000.—	845 ^{·94}	2 000.—	296.—	850 ^{·42}	13 992 ^{·86}	9 000.—
1218	10 000.—	1 200.—	—	—	1 669 ^{·08}	12 869 ^{·08}	5 000.—
Traneröd							
1092	12 500.—	1 557 ^{·42}	2 500.—	370.—	406 ^{·56}	17 333 ^{·98}	7 000.—
1093	12 500.—	2 057 ^{·42}	2 000.—	296.—	335 ^{·54}	17 188 ^{·96}	6 000.—
1094	9 500.—	1 183 ^{·64}	1 500.—	184.—	1 264 ^{·66}	13 632 ^{·80}	4 000.—
Brogårda							
1317	10 800.—	864.—	—	—	370 ^{·62}	12 034 ^{·62}	4 000.—
Åkestorp							
1321	11 000.—	1 120.—	—	—	322 ^{·67}	12 442 ^{·67}	16 500.—
1322	11 000.—	680.—	9 500.—	1 167.—	1 810 ^{·04}	24 187 ^{·04}	
Summa	383 200 —	42 164 15	76 300.—	9 585.—	27 967·20	539 216 85	204 200.—

Förslag
till
instruktion för Malmöhus läns egnehemsnämnd.

Egnehemsnämndens åligganden.

§ 1.

Malmöhus läns egnehemsnämnd åligger att inom Malmöhus län bedriva egnehemslåne- och premielåneverksamhet samt jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamhet enligt, i tillämpliga delar, bestämmelserna i kungörelsen den 8 juni 1928 (nr 217) angående allmänna grunder för den statsunderstödda egnehemsverksamheten samt kungörelsen samma dag (nr 218) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda egnehemslåne- och premielåneverksamheten ävensom kungörelsen nämnda dag (nr 219) med reglementariska föreskrifter rörande den statsunderstödda jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamheten. Vid utövande av sin verksamhet har nämnden därjämte att ställa sig till efterrättelse här nedan och i övrigt meddelade föreskrifter.

Det åligger egnehemsnämnden att i övrigt verka för egnehemsverksamhetens ändamålsenliga bedrivande och utveckling inom länet och därvid med uppmärksamhet följa egnehemsrörelsens tillstånd och utveckling samt att, efter omständigheterna, vidtaga eller hos vederbörande föreslå de åtgärder, som egnehemsnämnden anser lämpliga för egnehemsrörelsens befrämjande.

§ 2.

Vid bedrivande av egnehemslåne- och premielåneverksamheten samt jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamheten åligger det nämnden bland annat:

att pröva och avgöra föreliggande ansökningar om egnehemslån och premielån samt i övrigt ombestyras, vad med skötseln av nu sagda lånerörelse sammanhänger;

att bedriva den jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamhet, varav behov inom länet anses förefinnas;

att förvara i egnehemslägenheterna beviljade, till säkerhet för lån mottagna inteckningar och övriga värdehandlingar;

att granska sådana från enskilda jordsäljare inkomna stycknings- och försäljningsplaner, som avses i § 10 andra stycket av förutnämnda kungörelse den 8 juni 1928 (nr 219);

att till statens egnahemsstyrelse avgiva redogörelser, enligt fastställda formulär, över egnahemslånerörelsen, premielånerörelsen samt jordförmedlings- och jordanskaffningsverksamheten;

att föra räkenskaper över uppburna anslag och andra omhänderhavda medel;

att över ingående och utgående skrivelser föra diarium;

att årligen före den 1 september lämna redovisning för nästförflutna budgetårs förvaltning; samt

att årligen före den 1 oktober till statens egnahemsstyrelse avlämna berättelse till chefen för jordbruksdepartementet över nämndens verksamhet under sistförflutna budgetår.

§ 3.

Av Malmöhus läns egnahemsnämnd bedriven statsunderstödd egnahemsverksamhet och vad därmed sammanhänger står under ledning, uppsikt och kontroll av statens egnahemsstyrelse, som äger att beträffande sagda verksamhet till efterrättelse meddela föreskrifter och anvisningar samt erhålla omedelbar tillgång till samtliga verksamheten berörande räkenskaper och handlingar ävensom bekomma de redogörelser över verksamheten, som skola lämnas enligt denna instruktion eller av egnahemsstyrelsen meddelade särskilda föreskrifter.

Egnahemsnämndens organisation.

§ 4.

Egnahemsnämnden utgöres av fem ledamöter jämte två suppleanter, vilka utses av Kungl. Maj:t efter egnahemsstyrelsens hörande. Ordförande och vice ordförande inom nämnden förordnas av Kungl. Maj:t. Därvid vid sammanträde förfall föreligger för såväl ordföranden som vice ordföranden, äger nämnden utse en av sina ledamöter att för tillfället leda nämndens förhandlingar.

§ 5.

Egnahemsnämnden sammanträder på kallelse av ordföranden, så ofta föreliggande ärenden sådant påkalla.

Ordföranden vare oförhindrad att i mån av behov inkalla suppleant till sammanträde, oaktat ordinarie ledamot ej är förhindrad. Suppleanten äger därvid deltaga i överläggningen men ej i besluten.

§ 6.

Egnahemsnämnden är beslutsmässig när utom ordföranden två ledamöter äro närvarande, dock böra ärenden av synnerlig vikt ej avgöras. med mindre nämnden är fulltalig.

Vid nämndens sammanträden bliver den mening gällande, varom flertalet förenat sig; vid lika röstetal gäller den mening, som biträdes av ordföranden vid sammanträdet.

§ 7.

Vid egnahemsnämndens sammanträden skall föras protokoll, upptagande förteckning över de närvarande samt handlagda ärenden. Förekommer skiljaktig mening, skall denna införas i protokollet.

§ 8.

Löpande ärenden och andra ärenden av ringa vikt må, på sätt nämnden närmare bestämmer, handläggas utan iakttagande av vad i §§ 6 och 7 är föreskrivet.

§ 9.

Ordföranden åtnjuter för uppdraget ersättning med 1 000 kr. för år.

Ordföranden, ledamöter och suppleanter i egnahemsnämnden äga att för uppdraget åtnjuta dagarvode samt annan ersättning enligt, i tillämpliga delar, föreskrifterna i kungörelsen den 29 augusti 1921 (nr 517) med vissa bestämmelser angående kommittéer.

§ 10.

Vid fullgörande av sitt uppdrag äger egnahemsnämnden att anställa erforderliga tjänstemän och biträden enligt av Kungl. Maj:t fastställd stat. Nämnden äger att för sålunda anställda dels meddela erforderliga tjänstgöringsbestämmelser, dels bestämma arvode och resekostnadsersättningar, i den mån föreskrifter härutinnan ej upptagas i utgiftsstaten.

§ 11.

Viktigare utgående expeditioner från egnahemsnämnden så ock lånekontrakt och köpehandlingar underskrivas av ordföranden.

Övriga expeditioner må, efter ordförandens bestämmande, undertecknas av annan ledamot eller tjänsteman hos nämnden.

§ 12.

Den, som icke åtnöjes med egnahemsnämndens beslut i fråga om beviljande av egnahemslån eller premielån eller eljest, äger att hos statens egnahemsstyrelse söka ändring genom besvär sist klockan 12 å trettionde dagen efter den, då klaganden erhållit del av beslutet. Öven egnahemsstyrelsens beslut i anledning av anförda besvär må talan föras hos Kungl. Maj:t. Besvär över egnahemsstyrelsens beslut skola hava inkommit till jordbruksdepartementet sist klockan 12 å trettionde dagen efter den, då klaganden erhållit del av egnahemsstyrelsens beslut.

Särskilda föreskrifter rörande handläggningen av egnahemslåne- och premielåneärenden.**§ 13.**

Mom. 1. Ansökan om egnahemslån eller premielån skall göras hos egnahemsnämnden å ansökningshandling, vartill nämnden fastställer formulär.

Mom. 2. Å lägenheter, för vilka egnahemslån sökas, företages besiktning av lämplig förrättningsman. Förekommande besiktningar böra i regel utföras av hos nämnden anställd konsulent. Över företagen besiktning skall förrättningsmannen upprätta instrument enligt av nämnden fastställt formulär.

Mom. 3. Å egnahemsnämndens expedition tillses, att föreliggande låneansökningar, om de ej föreligga i fullständigt skick, varda kompletterade, innan de företagas till avgörande i nämnden.

Mom. 4. Egnahemsnämnden beslutar vid sammanträde, huruvida och till vilket belopp lån skall beviljas, samt fastställer i samband därmed lägenhetens värde; vidare beslutar nämnden angående ordningen för beviljat låns utbetalande samt andra med lånebeviljandet sammanhängande omständigheter. Vid egnahemsnämnds sammanträde föredragas ärendena av konsulenten eller kamreraren hos nämnden.

Mom. 5. Vid låns utbetalande förfares i regel på följande sätt: Lånen utbetalas enligt vid lånebeviljandet fastställd ordning, i regel successivt i mån av föreskrivna arbetens utförande. Utanordning av lånebelopp sker av kamreraren å fastställt formulär, efter attestering av ordföranden, därvid tillses, att lånehandlingar samt inteckning eller annan säkerhet äro i behörig ordning. Utbetalning sker genom check, dragen å giroräkning hos riksbanken.

Mom. 6. I regel böra de lägenheter, för vilka lån beviljats, minst vart femte år underkastas inspektion (efterbesiktning) för utrönande av lägenhetens skötsel och säkerhetens värde. Förrättningsmannen har att upprätta skriftlig redogörelse över företagen efterbesiktning, varefter det ankommer å egnahemsnämnden att besluta i anledning av de anmärkningar, som må hava framställts mot lägenhetens skötsel m. m.

Medelsförvaltning och revision.**§ 14.**

De medel, som anvisas egnahemsnämnden, skola förvaltas och bokföras jämlikt de grunder, som nedan angivas.

Nämndens medelsförvaltning omfattar bland annat från statskontoret erhållna anslag ur egnahemslånefonden, jordförmedlingsfonden eller el-

jest; från låntagare inlevererade ränte-, låne- och premielånemedel samt från dem uppburna livförsäkringsavgifter; vid fastighetsförsäljningar erhållna köpeskillingar och andra inkomster, ävensom de fonder, som varda avsatta.

Medlen skola insättas på giroräkning hos riksbanken.

Följande räkenskapsböcker böra föras:

1. Huvudbok.
2. Lånebok med konto för varje låntagare.
3. Årssammandrag av lånebok.
4. Kassabok.

Dessutom böra, i mån av behov, föras diarium, uppbördsliiggare, restlängder, redovisningsbok för värdehandlingar, register över reverser och fastighetsinteckningar samt register över låntagare och belånade fastigheter.

§ 15.

Egnahemsnämndens förvaltning och räkenskaper granskas av riksräkenskapsverket.

Egnahemsombud i orterna.

§ 16.

Med uppgift att biträda egnahemsnämnden må nämnden utse egnahemsombud i orterna. Det åligger ombuden att lämna den jord- och lånesökande allmänheten liksom låntagarna det råd och biträde, varav behov kan förefinnas. Ombuds distrikt må omfatta flera intill varandra liggande kommuner.

Till egnahemsombud bör utses person i orten med intresse för egnahemsverksamheten och med förutsättningar i övrigt att väl fylla uppdraget.

Egnahemsombud åtnjuter ersättning för telefonsamtal och övriga kontanta utgifter för uppdraget enligt av nämnden godkänd räkning ävensom rese- och traktamentsersättning enligt grunder, som på förslag av nämnden fastställas av statens egnahemsstyrelse.